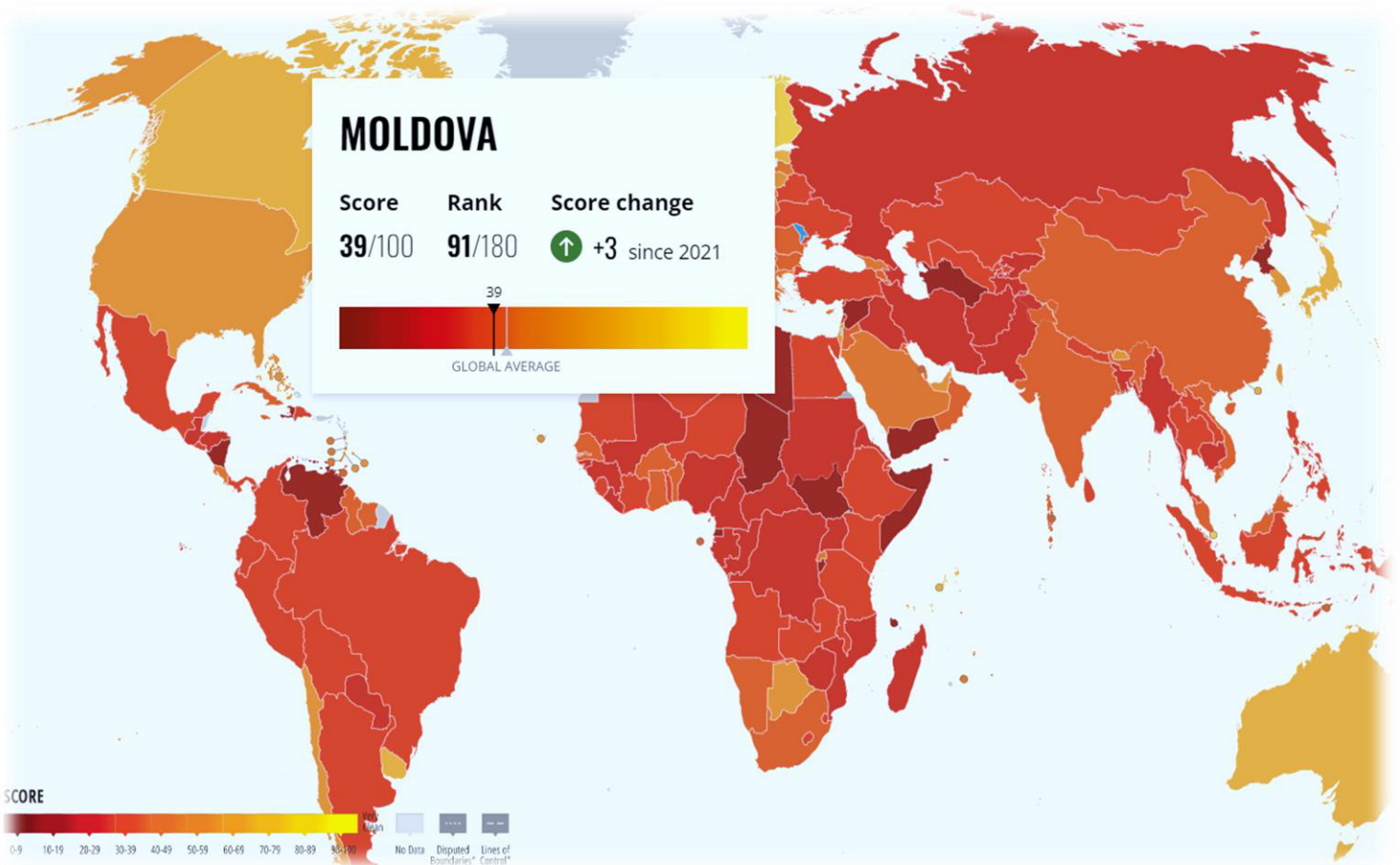




# CERCETAREA PRIVIND ATITUDINEA TINERILOR ÎN INSTITUȚIILE DE ÎNVĂȚĂMÂNT DIN SUDUL REPUBLICII MOLDOVA FĂȚĂ DE FENOMENUL CORUPȚIEI



COMRAT 2023



AO Centrul European  
Pro-Europa din Comrat



## CUPRINS

<b>LISTA DE ABREVIERI .....</b>	<b>3</b>
<b>INTRODUCERE.....</b>	<b>5</b>
<b>REZUMATUL CERCETĂRII.....</b>	<b>6</b>
<b>I. METODOLOGIA CERCETĂRII .....</b>	<b>7</b>
<b>II. CADRUL LEGAL ȘI STRATEGIC PENTRU POLITICA ANTICORUȚIE .....</b>	<b>9</b>
<b>2.1. Cadrul legislativ in domeniul combaterii coruptiei .....</b>	<b>9</b>
<b>2.2. Cadrul strategic pentru studiu.....</b>	<b>9</b>
<b>III. ANALIZA REZULTATELOR SONDAJULUI .....</b>	<b>12</b>
<b>3.1. Caracteristicile respondenților la sondaj.....</b>	<b>12</b>
<b>3.2. Evaluarea politicii anticorupție a obiectelor de studiu .....</b>	<b>16</b>
<b>3.3. Experiența personală a implicării tinerilor în practici corupte.....</b>	<b>20</b>
<b>3.4. Rezultatele sondajului privind fenomenul corupției.....</b>	<b>27</b>
<b>3.5. Prevenirea corupției în instituțiile de învățământ.....</b>	<b>32</b>
<b>CONCLUZII SI RECOMANDARI .....</b>	<b>36</b>
<b>Bibliografie .....</b>	<b>39</b>
<b>Anexa 1. Componenta grupului de lucru al proiectului .....</b>	<b>Ошибка! Закладка не определена.</b>
<b>Anexa 2. Chestionar de identificare a atitudinii tinerilor față de fenomenul corupției.....</b>	<b>41</b>
<b>Anexa 3. Cadrul legislativ și documentele strategice.....</b>	<b>42</b>
<b>Anexa 4. Foaia de parcurs pentru elaborarea măsurilor pentru politica de conformitate anticorupție a unei instituții de învățământ .....</b>	<b>44</b>

## LISTA DE ABREVIERI

PCA	Politica de conformitate anticorupție este un program ( politică ) de combatere a corupției.
UTA Găgăuzia	Unitatea Teritorială Autonomă Găgăuzia
DPE	Departamentul principal de educație
TIC	Tehnologiile de informație și comunicație
AL	Autoritățile locale
BNS	Biroul Național de Statistică
OSC	Organizații ale societății civile
FSE	Furnizori de servicii educaționale
AO	Asociate Obsteasca
BMZ	Ministerul Federal pentru Cooperare Economică și Dezvoltare (Ministerul Federal pentru Cooperare Economică și Dezvoltare din Germania)
GIZ	Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit ( Agenția Germană pentru Cooperare Internațională)



Studiul a fost realizat de experții proiectului Dr. Janioglo N., și prof. Levitscaia A., director al Institutului pentru Dezvoltare Economică Regională (REDI).

Ne exprimăm aprecierea și recunoștința pentru ajutorul acordat în elaborarea raportului de cercetare și realizarea sondajului reprezentanților grupului de lucru al proiectului: Baurciulu N., Curacsina S., angajaților instituțiilor de învățământ din sudul Republicii Moldova: Arseni I., Cara N., Derivolcova E., Cairiac V., Antoniu M., Ivancioglo V., Ciolac V., Bucicova J., Cudin O.

*Acest studiu a fost realizat în cadrul proiectului „Consolidarea statului de drept și a mecanismelor anticorupție în Republica Moldova”. Proiectul „Consolidarea statului de drept și a mecanismelor anticorupție în Republica Moldova” este cofinanțat de Uniunea Europeană și Ministerul Federal German pentru Cooperare Economică și Dezvoltare (BMZ) și implementat de Societatea Germană pentru Cooperare Internațională (GIZ). Partenerii proiectului din Regiunea de Dezvoltare Sud sunt „Pro-Europa” și „REDI”, care implementează proiectul „Promovarea implicării societății civile în procesele de construire a infrastructurii anticorupție în Regiunea Sud a Republicii Moldova”.*

*„Clinica juridică Comrat” este beneficiar al Programului de granturi locale al Uniunii Europene și al Ministerului Federal pentru Cooperare Economică și Dezvoltare din Germania (BMZ) și implementează proiectul „Formarea cetățeniei active în rândul tinerilor în domeniul prevenției și intoleranței la corupția din sudul Republicii Moldova” în parteneriat cu USC.*



## INTRODUCERE

Necesitatea „politici anticorupție coordonate, care să promoveze participarea publică și să reflecte principiile statului de drept, administrarea corectă a afacerilor publice și a proprietății publice, integritatea, transparența și responsabilitatea” este recunoscută de dreptul internațional<sup>1</sup>. Conform articolului 13 din Convenția ONU, organizațiile societății civile (OSC) sunt menite să promoveze participarea activă a persoanelor și grupurilor din afara sectorului public la activitățile de prevenire a corupției.

A acțiunile de prevenire a corupției la toate nivelurile în cadrul implementării „Strategiei Naționale de Integritate și Anticorupție”, coordonarea eficientă și îmbunătățirea schimbului de informații între instituțiile relevante, consolidarea statului de drept și a mecanismelor anticorupție reprezintă obiectivele proiectului „Consolidarea statului de drept și a mecanismelor anticorupție în țară”, cofinanțat de UE și Ministerul Federal pentru Cooperare Economică și Dezvoltare din Germania (BMZ) și implementat de Agenția Germană pentru Cooperare Internațională (GIZ).

În Regiunea de Dezvoltare Sud, partenerii proiectului Pro-Europe, împreună cu Institutul Regional de Dezvoltare Economică (REDI), implementează proiectul „Promovarea implicării societății civile în procesele de construire a unei infrastructuri anticorupție în Regiunea de Sud a Republicii Moldova”, al cărei scop este consolidarea mecanismelor de cooperare între organizațiile societății civile (OSC) și instituțiile de stat specializate prin crearea de platforme de participare și lansarea de inițiative inovatoare anticorupție în Republica Moldova. OSC „Clinica juridică”, în calitate de beneficiar al programului de granturi locale, implementează proiectul **„Formarea unei poziții sociale active în rândul tinerilor în domeniul prevenirii și intoleranței față de corupție în sudul Republicii Moldova”**, în cadrul căruia a fost realizat studiul privind nivelul de conștientizare juridică a fenomenului anticorupție în rândul tinerilor din 9 instituții de învățământ din sudul Moldovei, ale cărui rezultate sunt prezentate mai jos.

---

<sup>1</sup> Convenția Națiunilor Unite împotriva corupției. Adoptată prin rezoluția 58/4 a Adunării Generale din 31 octombrie 2003.



## REZUMATUL CERCETĂRII

Implementat în cadrul Programului de Granturi Locale, proiectul OSC „Clinica juridică” *„Formarea unei poziții civice active în rândul tinerilor în domeniul prevenirii și intoleranței la corupție în sudul Republicii Moldova”* urmărește formarea conștientizării juridice anticorupție în rândul tinerilor din sudul Moldovei, prin ridicarea nivelului de cunoștințe despre cauzele și prejudiciile corupției, modalitățile de combatere a acesteia, precum și consolidarea capacității prin formarea de grupuri de inițiativă capabile să difuzeze cunoștințele dobândite în comunitățile locale.

Unul dintre obiectivele proiectului este realizarea unui studiu regional pentru identificarea atitudinilor tinerilor- studenți ai 9 instituții de învățământ din sudul Republicii Moldova, față de fenomenul corupției și elaborarea de recomandări pentru combaterea actelor de corupție.

Pe parcursul anchetei au fost intervievate 1018 persoane din rândul studenților instituțiilor de învățământ superior, colegiilor și școlilor profesionale din sudul Republicii Moldova: Universitatea de Stat Comrat; Universitate de stat ”Bohdan Petriceicu Hashdeu”; Universitatea de Stat Taraclia ”Grigori Țamblac”; Colegiul ”M. Ciachir” mun. Comrat; Colegiul Agrar și Tehnic al comunei Svetly; Școala profesională mun. Comrat; Școala profesională mun. Ceadir-Lunga; Școala Profesională din Vulcanesti; Școală profesională sat. Ciumai.

Pentru atingerea obiectivelor proiectului a fost creat un grup de lucru, format din 13 persoane, care a inclus câte trei reprezentanți ai fiecărei instituții de învățământ, reprezentanți ai managementului proiectului și experți. Ca urmare a prelucrării datelor obținute în cadrul anchetei tinerilor și a studiului documentelor care reglementează politicile instituțiilor de învățământ de combatere a potențialelor acte de corupție, au fost elaborate și prezentate recomandări privind formarea unei politici de conformitate anticorupție ( „Foaie de parcurs”) cu un plan de acțiune specific adaptat fiecărei instituții de învățământ în funcție de prezența sau absența documentelor organizaționale în vigoare la momentul respectiv.

## I. METODOLOGIA CERCETĂRII

Rezultatele sondajelor pot deveni o sursă de date valoroase privind identificarea atitudinii tinerilor față de fenomenul corupției, experiența participării tinerilor la practici corupte, opinia personală a respondenților cu privire la fenomenul corupției, cunoștințele tinerilor despre eventualele acțiuni în justiție, precum și documentele existente ale instituțiilor de învățământ care vizează prevenirea practicilor de corupție.

Metodologia cercetării include

- Formarea unui grup de lucru, care a inclus câte trei reprezentanți ai fiecărei instituții de învățământ, reprezentanți ai managementului de proiect și experți (Anexa 1).
- Analiza cadrului legislativ, documentele strategice existente în domeniul dezvoltării politicilor anticorupție și cercetările existente în domeniul studierii fenomenului corupției (Anexa 2),
- Elaborarea de către un grup de experți a structurii și conținutului chestionarului, cu plasarea ulterioară a acestuia pe Google drive SA „Clinica juridică” (mun. Comrat) (Anexa 3),
- Transmiterea de informații și colectarea datelor de la toate instituțiile de învățământ din sudul Moldovei incluse în studiu,
- Prelucrarea datelor colectate și elaborarea recomandărilor privind formarea unei politici de conformitate anticorupție pentru a contracara potențialele acte de corupție (Anexa 4).

Efectuarea unui sondaj a tinerilor pe problema desemnată a fost realizat printr-un sondaj online în condiții de anonimat, inclusive la prelucrarea ulterioară a datelor cu caracter personal și formularea concluziilor cu privire la studiu. Repartizarea chestionarului în rândul tinerilor și procesul de anchetă s-au efectuat în perioada martie-aprilie 2023 pe teritoriul a 5 raioane din sudul Republicii Moldova. A fost indicată o dimensiune a eșantionului de cel puțin 1000 de tineri cu vârsta de 15 ani și peste, care studiază în instituții de învățământ superior, colegii și școli profesionale din sudul Republicii Moldova.

Reieșind din numărul de tineri din regiunea de sud a Republicii Moldova, eroarea cercetării este de 3% pe baza mărimii eșantionului țintă de 116.000 de tineri din sudul Republicii Moldova (tabelul 1), gradul de credibilitate a răspunsurilor este de 95% (standard general acceptat) cu o dimensiune a eșantionului de 1018 persoane.

**Tabel 1. Populația cu reședința la începutul anului 2022 în regiunea de dezvoltare Sud, UTA Găgăuzia pe grupe de vârstă de la 15 la 34 de ani, pers.**

Regiuni	Numărul de persoane
<b>Sud</b>	
15-19	20 741
20-24	20 310
25-29	21 479
30-34	23 297
Total pentru Regiunea Sud	85 827
<b>UTA Găgăuzia</b>	
15-19	6 279
20-24	6 787
25-29	7 890
30-34	9 217
Total pentru UTA Găgăuzia	30 173
<b>Total pentru regiunile Sud și UTA Găgăuzia</b>	<b>116 000</b>

Sursa: <http://statbank.statistica.md/>

Experții proiectului au elaborat un chestionar format din următoarele secțiuni: „portretul” respondenților; conștientizarea tinerilor cu privire la fenomenul corupției, percepția lor asupra nivelului și dinamicii corupției; opinia respondenților despre acțiunile de depășire a fenomenului corupției, inclusiv în instituțiile de învățământ.



## II. CADRUL LEGAL ȘI STRATEGIC PENTRU POLITICA ANTICORUȚIE

### 2.1. Cadrul legislativ în domeniul combaterii corupției

Elaborarea bazei metodologice a studiului s-a bazat pe studiul cadrului legislativ și a principiilor de bază ale combaterii corupției și măsurilor de prevenire a infracțiunilor de corupție și anume:

- Legea Integritatii Nr.82 din 25.05.2017//Monitorul Oficial Nr.229-243/360 din 07.07.2017.
- Legea privind evaluarea integritatii institutionale nr.325 din 23.12.2013// Republicată: Monitorul Oficial nr.277-287/586 din 26.08.2016, Monitorul Oficial nr. N 35-41/73 ot 14.02.2014.
- Legea privind integritatea avertizorilor Nr. 122 din 12.07.2018 //Monitorul Oficial Nr. 309-320/472 din 17.08.2018.
- Decretul Guvernului Republicii Moldova pentru aprobarea Regulamentului privind procedurile de revizuire internă și raportare a dezvoltării practicilor ilegale Nr. 23 din 22.01.2020// Monitorul Oficial Nr. 14-23/30 din 24.01.2020 .
- Decretul Guvernului Republicii Moldova privind punerea în aplicare a Legii nr.325 din 23 decembrie 2013 privind testarea integrității profesionale nr.767 din 19.09.2014 // Monitorul Oficial nr.325-332/945 din 31.10.2014.
- Decretul privind regimul juridic al cadourilor Nr. 116 din 26.02.2020//Monitorul Oficial Nr. 70-74/194 din 06.03.2020.

### 2.2. Cadrul strategic pentru studiu

Problemele legate de corupție figurează în cadrul principalelor cinci probleme ale Republicii Moldova (43,5% dintre respondenți)<sup>2</sup> și sunt considerate provocări în cadrul evaluării impactului Strategiei Naționale de Integritate și Anticorupție - Moldova 2021.<sup>3</sup>

---

<sup>2</sup> Barometrul opiniei publice, Chișinău. Institutul de Politici Publice. 2021 <https://www.mf.gov.md/ro/>

Documentele, prezentate în Figura 1, reglementează principalele direcții ale politicilor anticorupție. Documentul principal este Strategia Națională de Integritate și Anticorupție – Moldova 2021, prelungită pentru implementarea până în anul 2023 prin Decretul Guvernului Republicii Moldova (din 24.12.2021).

Cadrul strategic este format din următoarele documente principale:

- Sondaj de monitorizare a impactului strategiei naționale de integritate și anticorupție – Moldova 2021
- Studiu de evaluare a impactului Strategiei Naționale de Integritate și Anticorupție – Moldova 2021
- Evaluarea strategiei naționale de integritate și anticorupție 2017-2020 și a planului de acțiuni. Chișinău 2022
- Decretul Guvernului Republicii Moldova privind aprobarea Strategiei Naționale de Integritate și Anticorupție pentru anii 2017-2020 Nr. 56 din 30.03.2017
- Decretul Guvernului Republicii Moldova pentru modificarea Decretului Parlamentului pentru aprobarea Strategiei Naționale de Integritate și Combatere a Corupției pentru perioada 2017-2020 nr. 56/2017 nr. 241 din 24-12-2021 (cu prelungire până în 2023).

*.Sursa: compilat de autori*

### **Figura 1. Cadrul strategic pentru politica anticorupție**

Raportul de studiu „Cartografierea riscurilor de corupție în domeniile: educație, asistență socială, sănătate, agroalimentare” ( GIZ , 2023)<sup>4</sup> a relevat următoarele fapte:

- Nivel scăzut de informare despre corupție și comportament necinstit în domeniul educației;
- Nivel scăzut de implementare a politicii anticorupție – Ministerul Educației și Cercetării are cea mai scăzută performanță în procesul de implementare a politicii anticorupție dintre autoritățile publice centrale ale Republicii Moldova;
- Lipsa unităților specializate anticorupție în cadrul Ministerului;

<sup>3</sup> Studiului de Evaluare and Impactului National Strategiei Nationale de Integritate și Anticorupție - Moldova 2021, Institute of Public CIVIS, UNDP.

<sup>4</sup> Research report «Mapping corruption risks in the following areas: education, social assistance, health, agrifood». AGER Association. Chisinau 2023. This report is a product of the project "Strengthening the Rule of Law and Anti-Corruption Mechanisms in the Republic of Moldova", (GIZ, European Union, BMZ).

- Mecanisme insuficiente și ineficiente de raportare a cazurilor de corupție sau abateri în sistemul de învățământ - elaborarea rapoartelor și evaluărilor sunt efectuate de către angajații sistemului înșiși;
- Mecanisme insuficiente de monitorizare și asigurare a bunei funcționări a sistemelor informatice digitale, precum și a calității și credibilității informațiilor furnizate în acestea (SIME; E-grădiniță; declaraii.ani.md).
- Absența unor criterii clar definite de repartizare a resurselor financiare în implementarea proiectelor de investiții în instituțiile de învățământ de toate nivelurile.
- Mecanisme ineficiente și insuficiente de soluționare a plângerilor privind actele de corupție și rea-credință.
- Absența sancțiunilor reale pentru cazurile de corupție și încălcări ale Codului Etic de către cadrele didactice și corpul profesoral.

În cadrul acestui studiu s-au stabilit obiectivele de identificare: a atitudinii tinerilor - studenți ai instituțiilor de învățământ din sudul Moldovei față de fenomenul corupției, experiența participării tinerilor la practici corupte, opinia personală a respondenților cu privire la fenomenul corupției, cunoașterea tinerilor cu privire la posibile acțiuni în justiție, precum și documentele existente în instituțiile de învățământ care vizează prevenirea practicilor de corupție.

Următoarele riscuri de corupție au fost identificate pentru sectorul educației<sup>5</sup>:

- Riscuri de corupție asociate proceselor de învățare, obținere de note.
- Riscuri de corupție asociate cu procesul de înscriere în instituțiile de învățământ.
- Riscuri de corupție asociate administrării interne.
- Riscuri de corupție în sfera finanțării bugetare.
- Riscuri de corupție în achizițiile publice.

Aceste direcții de cercetare și rezultate au fost luate în considerare la elaborarea metodologiei respectivului studiu. Pentru a combate acest rău social, este necesară educarea unei generații de copii și studenți care percep corect acest fenomen, care sunt conștienți de pericolul

---

<sup>5</sup> Research report «Mapping corruption risks in the following areas: education, social assistance, health, agrifood». Chisinau 2022.

său pentru societate, care evoluează în cetățeni cinstiți, responsabili față de ei înșiși și față de societate.

### III. ANALIZA REZULTATELOR SONDAJULUI

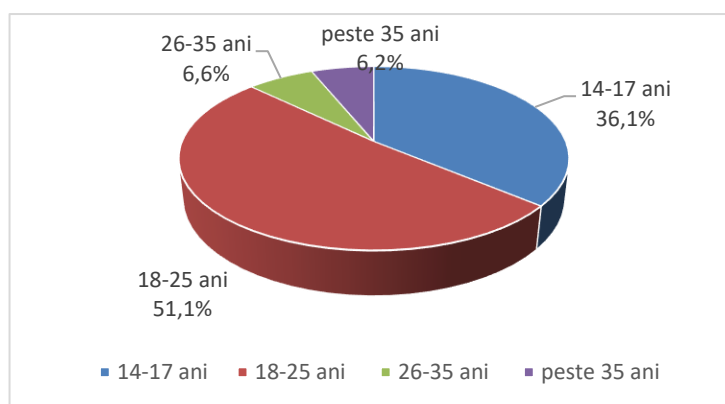
#### 3.1. Caracteristicile respondenților la sondaj

Pe parcursul anchetei au fost intervievate 1018 persoane din rândul studenților instituțiilor de învățământ superior, colegiilor și școlilor profesionale din sudul Republicii Moldova:

- *Universitatea de Stat Comrat* ([www.kdu.md](http://www.kdu.md)) este o instituție de învățământ superior înființată în 1991 la Comrat, UTA Găgăuzia, care cuprinde 4 facultăți: Facultatea de Științe Economice, Facultatea de Drept, Facultatea de Cultură Națională și Tehnologie Agrară, care desfășoară pregătire în licență și programe de master.
- *Universitate de stat "Bogdan Petriceicu Hasdeu"* ([www.usch.md](http://www.usch.md)) a fost înființată în anul 1999 la Cahul cu scopul de a instrui și asigura localitățile din sudul țării cu personal de înaltă calificare pe baza a 3 facultăți: științe umanitare și pedagogice, drept și administrație publică, economie, inginerie și științe aplicate.
- *Universitatea de Stat Taraclia "Grigori Țamblac"* ([www.tdu-tar.md](http://www.tdu-tar.md)) este prima universitate din comunitățile bulgare din Moldova, înființată prin Decretul Președintelui Republicii Moldova din 30 martie 2004, situată în sudul țării în orașul Taraclia, care formează specialiști în specialitățile: limba și literatura bulgară și română, limba și literatura română și engleză, pedagogia învățământului primar, muzică, istorie, servicii de protecție socială.
- *Colegiul "M. Ciachir" mun. Comrat* ([www.cpcomrat.edu.md](http://www.cpcomrat.edu.md)) a fost înființat în 1991 în mun. Comrat și pregătește specialiști în domenii precum: Performanță instrumentală și voce, Servicii sociale, Servicii administrative și muncă de birou, Turism, Pedagogie preșcolară, Pedagogia învățământului primar, Lucrător muzical.
- *Colegiul Tehnic Agrar Svetlovschi* ([www.ctasvetlii.md/](http://www.ctasvetlii.md/)) din satul Svetlii pregătește specialiști în domenii precum: agronomie, mecanizare agricolă (mecanica agricolă), transport, electrificarea agriculturii, contabilitate.

- Școala profesională mun. Comrat ( [www.spcomrat.md](http://www.spcomrat.md)) înființată în 1948, situată în mun. Comrat asigură pregătire profesională a muncitorilor calificați în specialități precum: tâmplar în construcții, electrician în montare și rețele de iluminat, electrician în construcții, electrician pentru repararea și întreținerea echipamentelor electrice, electrician în repararea echipamentelor electrice, mecanic auto, macanic de reparații caroserie.
- Școala profesională mun. Ceadir-Lunga ( [www . proftehceadir.md](http://www.proftehceadir.md) ) se află în mun. Ceadir-Lunga și antrenează specialiști: tractorist, operator de mașini agricole, bucătar-ospătar, tăietori-croitori, muncitor mecanic, restaurator de ipsos și stucaturi, dulgher, cofetar.
- Școala Profesionala Vulcanesti este o instituție de învățământ în care elevii au posibilitatea de a urma studii medii profesionale în specialități precum: bucătar, mecanic auto, croitoreasă, restaurator de tencuieli decorative.
- Școală profesională sat. Ciurmai pregătește absolvenți de înaltă calificare capabili de perfecționare profesională continuă, stăpânind tehnologiile moderne în profesii precum: sudor electric și pe gaz, tractorist, brutar.

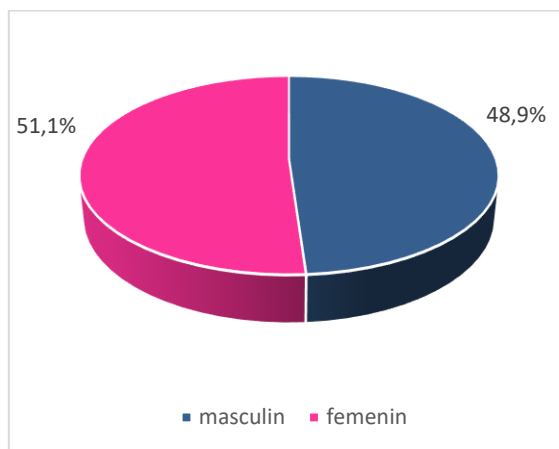
În aceste instituții de învățământ, ponderea cea mai mare este reprezentată de tinerii cu vârsta cuprinsă între 18-25 de ani - 51,1%, apoi tinerii de 14-17 ani - 36,6%. Respondenții cu vârsta între 26-35 și peste 35 de ani au reprezentat cea mai mică pondere - 6,6%, și respectiv 6,2% din numărul total de respondenți (Fig. 2).



Sursa: elaborat de autori

**Fig. 2. Structura pe criterii de vârstă a respondenților în studiul atitudinii tinerilor față de fenomenul corupției din sudul Republicii Moldova**

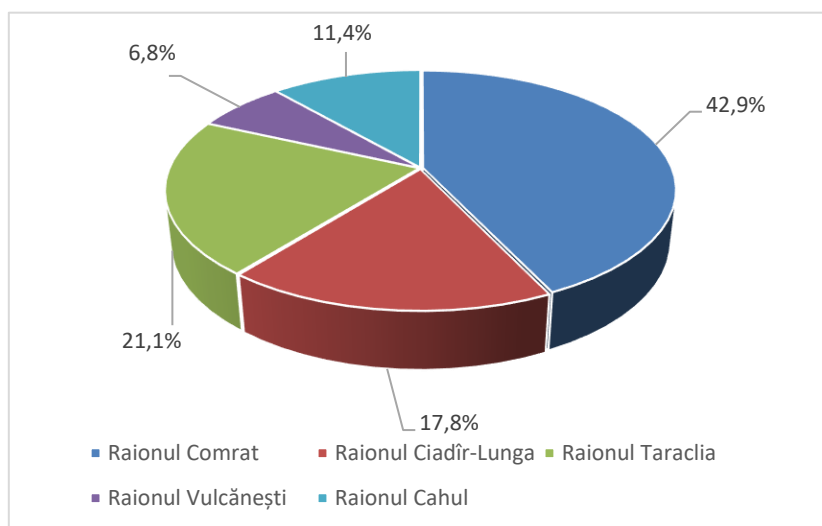
Studiul a implicat 498 de respondenți de sex masculin, care au reprezentat 48,9% dintre respondenți și 520 de respondenți de sex feminin - 51,1% dintre respondenți (Fig. 3).



Sursa: elaborat de autori

**Fig. 3. Structura respondenților pe gen în studiul atitudinii tinerilor față de fenomenul corupției din sudul Republicii Moldova**

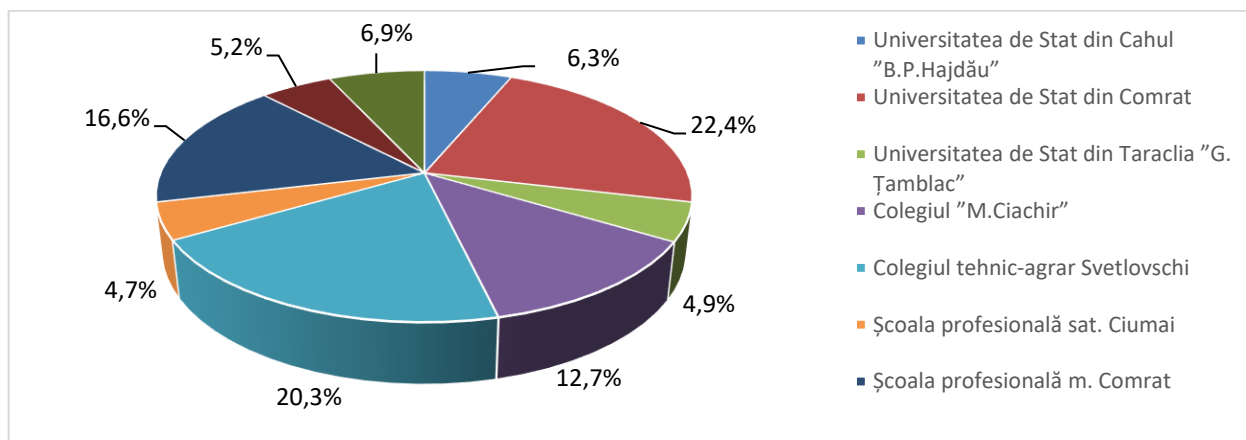
Studiul a cuprins respondenți din 5 raioane din sudul Republicii Moldova: raionul Comrat, raionul Ceadâr-Lunga, raionul Taraclia, raionul Vulcănești, or. Cahul (Fig. 4). Cel mai mare număr de respondenți sunt locuitori ai regiunii Comrat. Ponderea lor a fost de 42,9% sau 437 de persoane. Ca nivel de implicare în studiu urmează raionul Taraclia, unde au fost interviuate 215 persoane (21,1%), raionul Ceadâr-Lunga - 181 persoane (17,8%), raionul Cahul - 116 persoane (11,4%) și raionul Vulcănești – 69 de persoane (6,8%) respectiv.



**Fig. 4. Structura respondenților în studiul atitudinii tinerilor față de fenomenul corupției din sudul Republicii Moldova după locul de reședință (raioane)**

*Sursa: elaborat de autori*

Studiul a implicat studenți din 9 instituții de învățământ din sudul Republicii Moldova, dintre care 3 sunt instituții de învățământ superior, 2 sunt colegii și 4 sunt școli profesionale (Fig. 5)



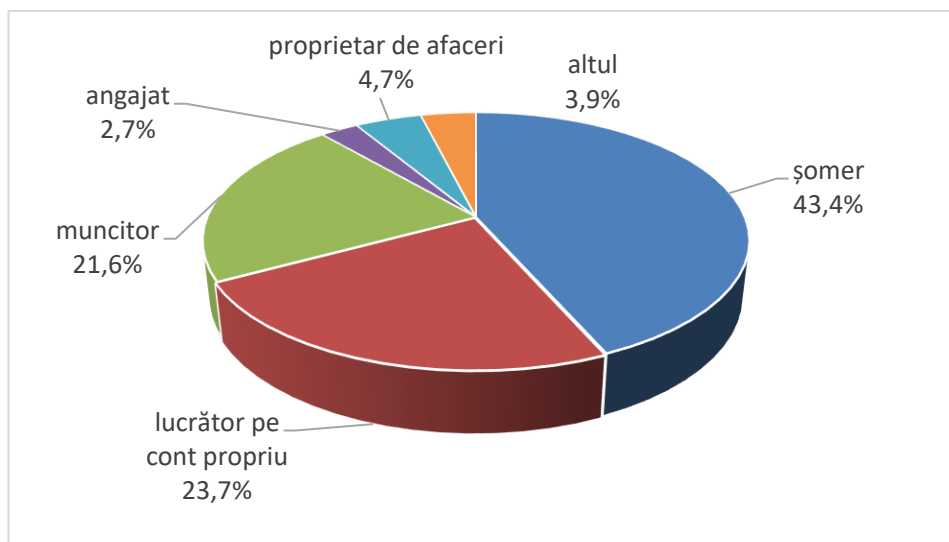
**Fig. 5. Implicarea instituțiilor de învățământ din sudul Republicii Moldova în studiul atitudinii tinerilor față de fenomenul corupției**

*Sursa: elaborat de autori*

Cel mai mare număr de respondenți - aproximativ 60% - a revenit următoarelor trei instituții de învățământ: Universitatea de Stat din Comrat - ponderea lor a fost de 22,4% sau 228 de persoane, Colegiul Agrar și Tehnologic Svetlovschi - 20,3% sau 207 persoane și o școală profesională din Comrat - 16,6. % sau 169 de persoane. Ponderea altor instituții de învățământ reprezintă 40% din respondenți și anume: Universitatea de Stat Cahul "Bogdan Petriceicu Hasdeu" - 6,3% (64 persoane), Universitatea de Stat Taraclia. "G. Țamblaca" - 4,9% (50 persoane), Facultatea "M. Ciachir" -12,7% (129 persoane), Școala profesională Vulcănești - 5,2% (53 persoane), Școala profesională m. Ceadir-Lunga - 6,9% (60 persoane), Școala profesională cu . Ciumai - 4,7% (48 persoane). Această distribuție a respondenților se datorează numărului diferit de studenți din aceste instituții de învățământ.

Pentru a înțelege cât de des și, de asemenea, unde anume respondenții pot întâlni elemente de corupție, a fost studiat tipul de activitate al tinerilor, cu excepția educației. Așadar, la

întrebarea: „Care este ocupația ta, cu excepția studierii la o instituție de învățământ”, 43,4% dintre respondenți au ales răspunsul „șomer”, care este tipic pentru majoritatea studenților care studiază cu normă întreagă la o universitate sau staționar la colegiu, scoala (Fig. 6)



**Fig. 6. Structura ocupației respondenților**

*Sursa: elaborat de autori*

Din numărul total de respondenți 23,7% s-au declarat a fi lucrători pe cont propriu, 21,6% dintre respondenți au selectat răspunsul „lucrător”, 2,7% – „angajat”, 4,7% – „proprietar de afaceri”, „altul” – care includea răspunsuri precum: sportiv, concediu de maternitate, dansuri profesionale – a fost remarcat de 3,9% dintre respondenți. Astfel, se poate observa că peste 50% dintre respondenți nu se limitează la activitățile doar din zidurile instituției de învățământ și eventual, în funcție de tipul de activitate, pot întâlni cazuri de corupție în afară.

### **3.2. Evaluarea politicii anticorupție a obiectelor de studiu**

Politica de conformitate anticorupție (PCA) este un ansamblu de principii, proceduri și măsuri specifice interdependente care vizează asigurarea conformității activităților organizației cu cerințele impuse acesteia de legislație, alte documente de reglementare obligatorii, precum și crearea unor mecanisme de analiză, identificarea și evaluarea riscurilor în domeniile de activitate supuse practicilor corupte și asigurarea unei protecții cuprinzătoare.



PCA definește scopurile, obiectivele și principiile de bază ale combaterii corupției și măsurile de prevenire a infracțiunilor de corupție și are la bază Legea nr. 90 din 25-04-2008 „Cu privire la prevenirea și combaterea corupției”; publicată 13-06-2008 în Monitorul Oficial nr.103-105 articol nr.391.

Scopul PCA al unei instituții de învățământ este de a forma o abordare unitară a combaterii și prevenirii corupției.

Obiectivele specifice ale PCA ale unei instituții de învățământ sunt:

- Minimizarea riscului de implicare a angajaților unei instituții de învățământ în activități corupte (indiferent de funcția acestora);
- Formarea în rândul angajaților instituției de învățământ a unei înțelegeri comune a PCA cu privire la respingerea corupției sub orice formă și manifestare;
- Generalizarea și clarificarea principalelor cerințe ale legislației anticorupție a Republicii Moldova, ale căror prevederi se aplică într-o instituție de învățământ;
- Elaborarea documentelor de reglementare a politicilor în domeniul conformării anticorupție în instituțiile de învățământ.

Studiul a implicat 9 instituții de învățământ din sudul Republicii Moldova: Universitatea de Stat Comrat; Școala tehnică profesională Comrat; Colegiul Pedagogic Comrat; Universitatea de Stat Taraclia; Școala Profesională Ceadir-Lunga; Școala Profesională Vulcanesti; Școala Profesională Chumai; Colegiul agrar-tehnic al comunei Svetlii.

Analiza documentelor existente în instituțiile de învățământ din regiunea de sud a Republicii Moldova (Tabelul 2) ne permite să formulăm următoarele concluzii:

- În 8 instituții de învățământ au fost aprobate documente privind reglementarea eticii profesionale și a comportamentului oficial al salariaților și studenților (cu excepția Școlii Tehnice Profesionale mun. Comrat).
- Documentele care reglementează elaborarea și implementarea politicilor de conformitate anticorupție sunt prezentate în 4 instituții de învățământ participante la studiu. În cea mai mare măsură, aceste documente sunt prezentate în Colegiul Tehnic Agrar al comunei Svetlii (7 documente), Colegiul Pedagogic din mun. Comrat (3 lucrări), Universitatea de Stat Taraclia (4 lucrări), Școala Profesională Chumai (6 lucrări). *Mai mult ca atât, pe parcursul implementării proiectului au fost elaborate 3 documente - acestea sunt Codul*

*de etică și conduită al elevilor din școlile profesionale, Regulamentul privind regimul juridic al conflictului de interese, Regulile pentru schimbul de cadouri de afaceri și ospitalitatea în afaceri.*

- 4 instituții de învățământ au elaborat și adoptat documente referitoare la etica profesională a angajaților și studenților: Universitatea de Stat Comrat (2 documente); Școala Profesională din Vulcanesti (2 acte); Școala profesională mun. Ceadir-Lunga (1 document); Universitatea de Stat Cahul "B. Hasdeu" (1 document). Aceste organizații nu dețin documente care să reglementeze politica anticorupție a organizației.

**Tabelul 2. Lista documentelor care reglementează politicile în domeniul conformității anticorupție.**

Denumirea instituțiilor	Documentele instituțiilor educaționale	Anul instituționalizării
<b>Disponibilitatea documentelor privind respectarea eticii profesionale și anti-corupție</b>		
Colegiul Tehnic Agrar comuna Svetlii	Reglementări privind Comisia Anticorupție. Reglementări privind Codul de integritate academică a studenților. Reglementări privind Codul de integritate academică a profesorului. Reglementări privind procedura de depunere a cererilor cu exprimarea cererilor și reclamațiilor privind performanța academică. Regulamentul de etică profesională Regulamentul Consiliului de Etică. Regulamentul Consiliului Elevilor	septembrie 2019 septembrie 2019 septembrie 2019 septembrie 2019 septembrie 2019 septembrie 2019 septembrie 2019
Colegiul de Educație mun. Comrat	Reglementări privind activitatea comisiei anticorupție Regulamentul de activitate al consiliului de etică Plan de acțiune pentru combaterea corupției în domeniul activităților universitare anul universitar 2022-2023	martie 2019 ianuarie 2020 august 2022
Universitatea de Stat Taraclia (UST)	Cod deontologic UST Codul de etică profesională al personalului didactic Regulamentul privind politica anticorupție Regulamentul Comisiei de etică	Regulament 2009 septembrie 2017 octombrie 2018 august 2022
Școală profesională sat. Ciurmai	Codul culturii corporative a angajaților; Codul de etică profesională pentru lucrătorii pedagogici; Reglementări privind prevenirea corupției și	noiembrie 2011 septembrie 2016 decembrie 2018

	combaterea acesteia; Codul de etică și conduită pentru studenții din școlile profesionale ; Regulamentul privind regimul juridic al conflictului de interese; Reguli privind schimbul de cadouri de afaceri și semne de ospitalitate de afaceri.	februarie 2023 februarie 2023 februarie 2023
<b>Disponibilitatea documentelor privind respectarea eticii profesionale</b>		
Universitatea de Stat Comrat (USC) Școala Profesionala Vulcanesti	Codul Etic al Studentului Codul de etică universitară Codul deontologic al studentului Codul culturii corporative a angajaților	martie 2014 ianuarie 2012 noiembrie 2016 ianuarie 2022
Școala profesională mun. Ceadir-Lunga	Codul de etică și conduită oficială a angajaților organizației.	septembrie 2017
Universitatea de Stat Cahul "B. Hasdeu"	Codul de etică universitară și deontologie profesională al Universității de stat "Bogdan Petriceicu Hasdeu" din Cahul	mai 2015
<b>Lipsește documente</b>		
Școala profesională tehnică mun. Comrat	Fără documente (folosind documente și regulamente ale Ministerului Educației și Cercetării)	-

În legătură cu situația identificată privind lipsa documentelor de reglementare a politicilor în domeniul anticorupție în cadrul a cinci instituții de învățământ din sudul Moldovei, se recomandă, împreună cu grupurile de inițiativă constituite, după finalizarea programului de formare, diseminarea cunoștințelor dobândite în timpul trainingurilor în instituțiile și comunitățile lor de învățământ, precum și elaborarea unei „Foi de parcurs” cu un plan de acțiuni specific pentru fiecare instituție de învățământ (Anexa 4).

Foile de parcurs vor conține acțiuni specifice, care vizează:

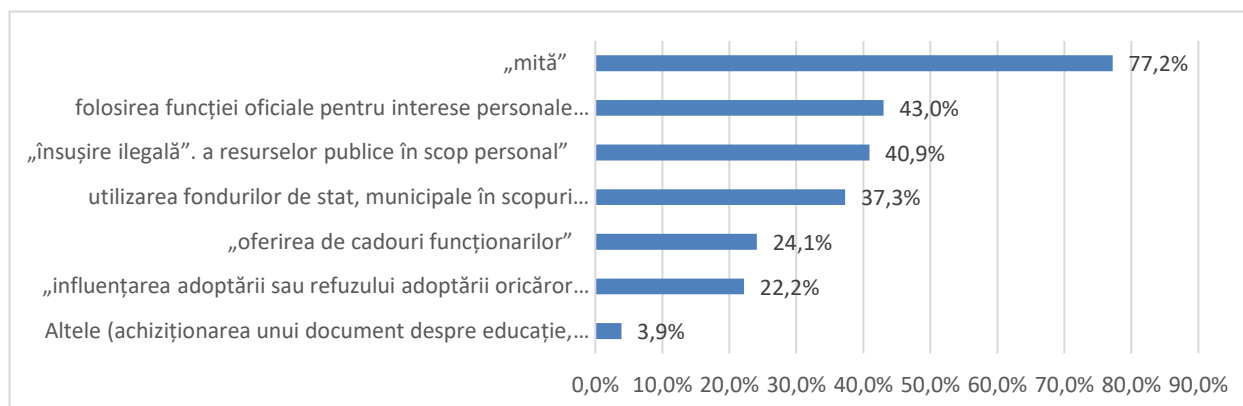
- Determinarea principiilor de bază ale combaterii corupției în instituțiile de învățământ;
- Elaborarea documentației relevante și a suportului metodologic pentru implementarea măsurilor care vizează prevenirea infracțiunilor de corupție;
- Informarea angajaților instituției de învățământ cu privire la susținerea legală a activității de combatere a corupției și răspunderea pentru săvârșirea infracțiunilor de corupție;

- Asigurarea conformității cu principiile și cerințele prevederilor elaborate ale PCA și implementarea măsurilor de prevenire a corupției.

### 3. 3. Experiența personală a implicării tinerilor în practici corupte

Pentru a studia înțelegerea de către respondenții însușesc fenomenul corupției, a fost pusă întrebarea „Ce înțelegeți prin corupție?” cu opțiunea de răspuns multiplu. Cel mai mare număr de respondenți a ales următoarele trei opțiuni pentru conceptul de fenomen de corupție: opțiunea „mită” a fost remarcată de 77,2%, opțiunea „folosirea funcției oficiale pentru interese personale egoiste” - 43% și opțiunea „însușire ilegală” a resurselor publice în scop personal” a fost remarcat de 40,9% (Fig. 7).

Ca fenomen de corupție, 37,3% dintre respondenți au remarcat și opțiunea „utilizarea fondurilor de stat municipale în scopuri personale”; 24,1% au menționat „oferirea de cadouri funcționarilor”; 22,2% au remarcat „influențarea adoptării sau refuzului adoptării oricăror legi, reglementări”; 3,9% dintre respondenți au dat următoarea definiție a corupției: achiziționarea unui document de certificare a nivelului de educație, recunoștință față de un funcționar, toate cele de mai sus.

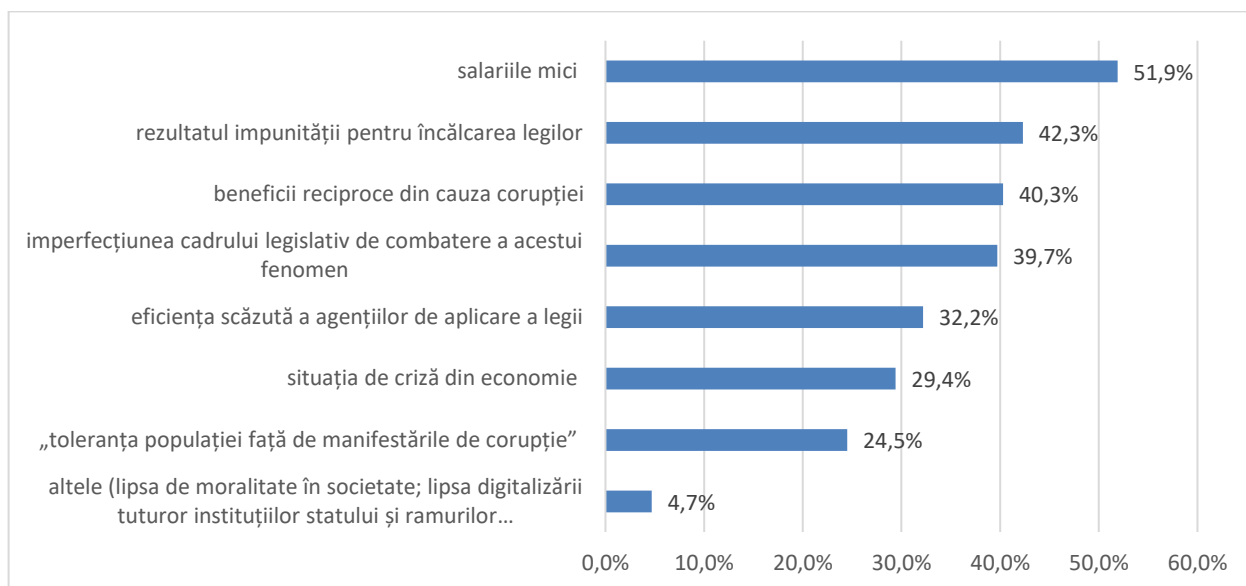


**Fig. 7. Structura înțelegerii de către respondenți a fenomenului corupției, %**

*Sursa: elaborat de autori*

Fiind întrebați despre cauzele corupției cu posibilitatea de a alege mai multe răspunsuri, respondenții au ales următoarele opinii: 51,9% dintre respondenți consideră că salariile mici sunt

cauza corupției; 42,3% cred că acesta este rezultatul impunității pentru încălcarea legilor; 40,3% notează beneficii reciproce din cauza corupției; 39,7% văd motivul în imperfecțiunea cadrului legislativ de combatere a acestui fenomen; 32,2% atribuie acest lucru eficienței scăzute de aplicare a legii; 29,4% indică situația de criză din economie ca fiind cauza, iar 24,5% dintre răspunsuri reprezintă „toleranța populației față de manifestările de corupție” sau „acesta este un mod tradițional de rezolvare a problemelor” (Fig. 8).

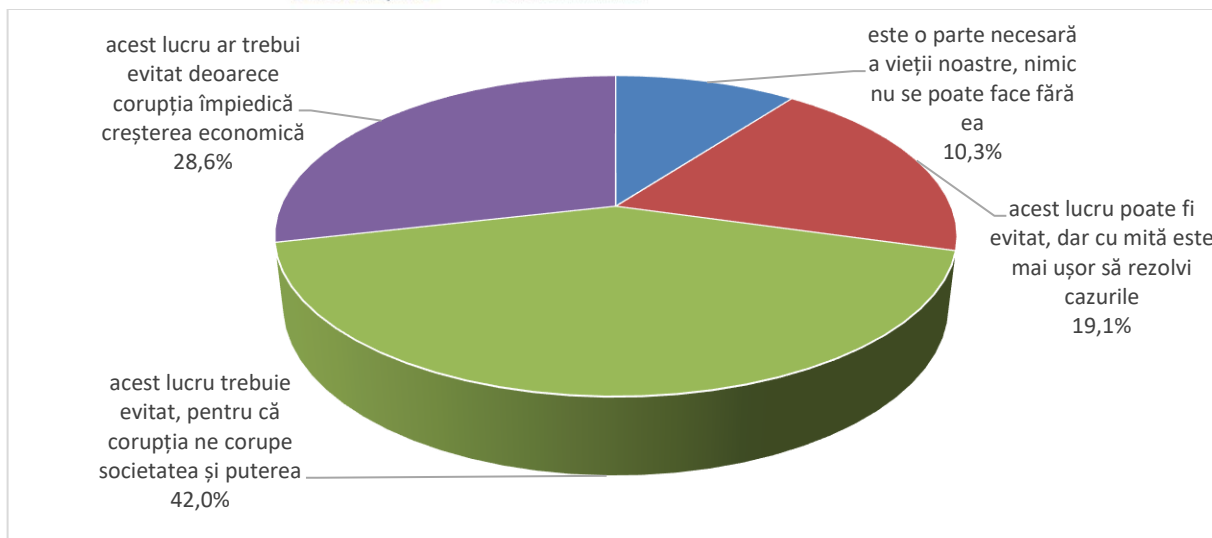


**Fig. 8. Distribuția răspunsurilor respondenților despre cauzele corupției**

*Sursa: elaborat de autori*

O părere diferită a fost exprimată de 4,7% dintre respondenți, care au remarcat drept cauze ale corupției următoarele: lipsa de moralitate în societate, lipsa digitalizării tuturor instituțiilor și ramurilor statului, setea de putere și lăcomie.

Pentru a identifica atitudinea tinerilor față de fenomenul corupției s-a propus o formulare cât mai apropiată de opinia lor (Fig. 9).

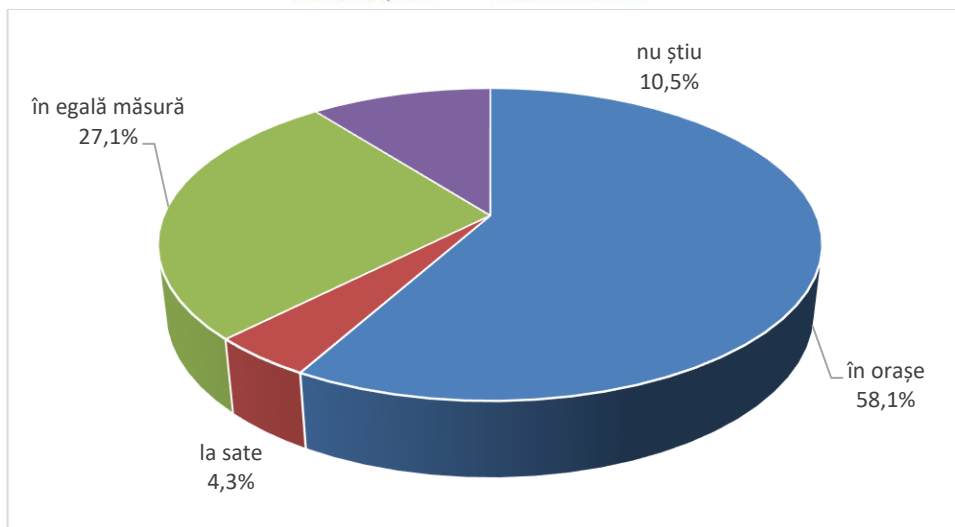


**Fig. 9. Atitudinea tinerilor față de fenomenul corupției**

*Sursa: elaborat de autori*

Figura 9 arată că cei mai mulți dintre tinerii intervievați - 42% și 28,6% au o atitudine negativă față de corupție și consideră că corupția trebuie evitată, invocând că distruge societatea și guvernarea și, de asemenea, împiedică creșterea economică. Dintre toți respondenții, 19,1% consideră că corupția poate fi evitată, dar este mai ușor să rezolvăm cazurile cu mită, iar 10,3% spun că aceasta este o parte necesară a vieții noastre.

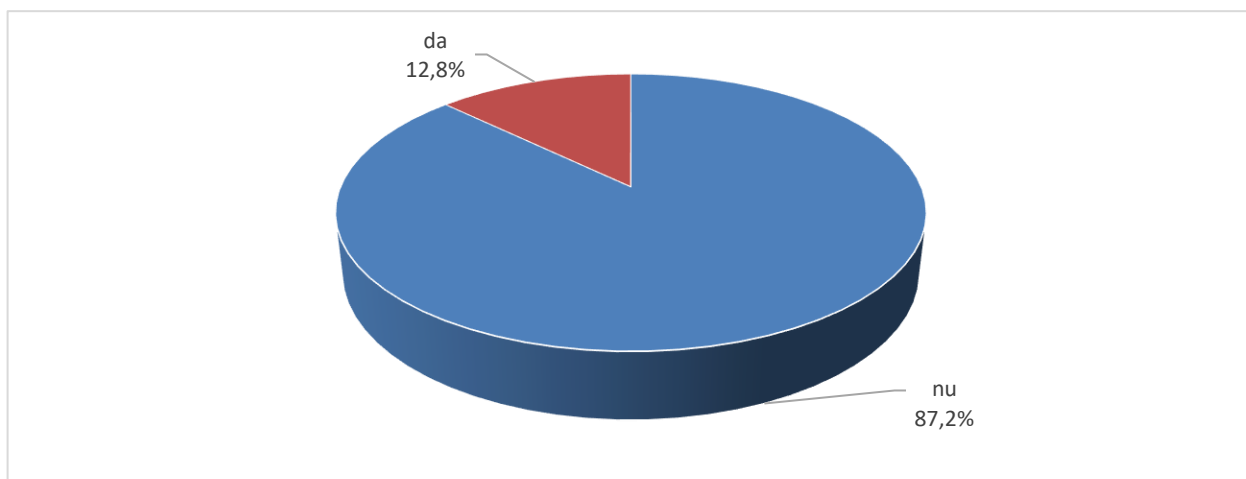
Majoritatea respondenților - 58,1% - consideră că nivelul corupției este mai mare în orașe, 4,3% dintre respondenți consideră că nivelul corupției este mai mare la sate, 27,1% consideră că nivelul corupției este același peste tot și 10,5% au considerat dificil să răspundă la această întrebare.



**Fig. 10. Opinia respondenților cu privire la distribuția nivelului de corupție**

*Sursa: elaborat de autori*

Dintre toți respondenții, 12,8% au spus că au dat mită în ultimul an, iar 87,2% au spus că nu au dat mită în ultimul an (Fig. 11).

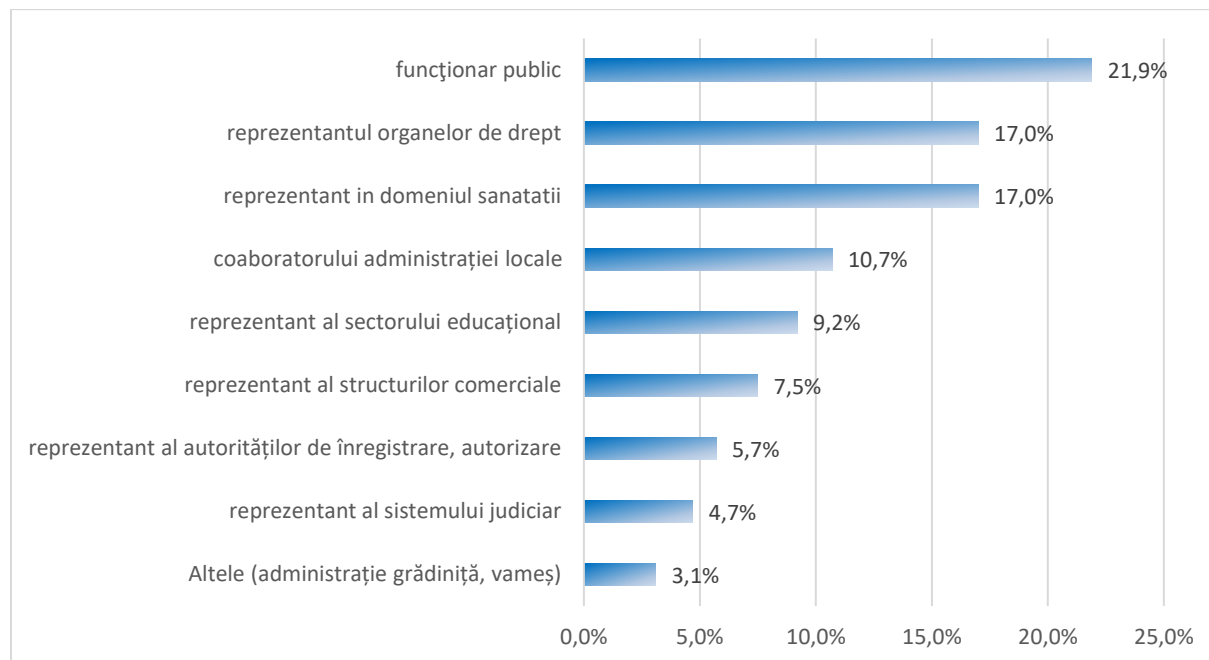


**Fig. 11. Răspunsurile la întrebarea „A-ți fost nevoiți să plătești mită în ultimul an?”**

*Sursa: elaborat de autori*

Respondenții care în ultimul an au intrat în interacțiuni corupte cu angajați din diferite instituții au concretizat și domeniile acestora de activitate: (răspuns multiplu) (Fig. 12). S-a constatat că din toți respondenții care au dat mită în ultimul an - 131 persoane, 21,9% au dat mită funcționarilor publici, 17% au dat mită reprezentanților organelor de drept și reprezentanților

sectorului sanitar, 10,7% au dat mită angajaților administrației orașului sau satului respondenților, 9,2% au dat mită reprezentanților sectorului educațional, 7,5% reprezentanților structurilor comerciale, 5,7% reprezentanților autorităților de înregistrare și autorizare, 4,7% reprezentanților sistemului judiciar, 3,1% dintre respondenți au vizat categoria alte opțiuni – specificând că au dat mită administrației grădiniței, reprezentantului serviciului vamal.

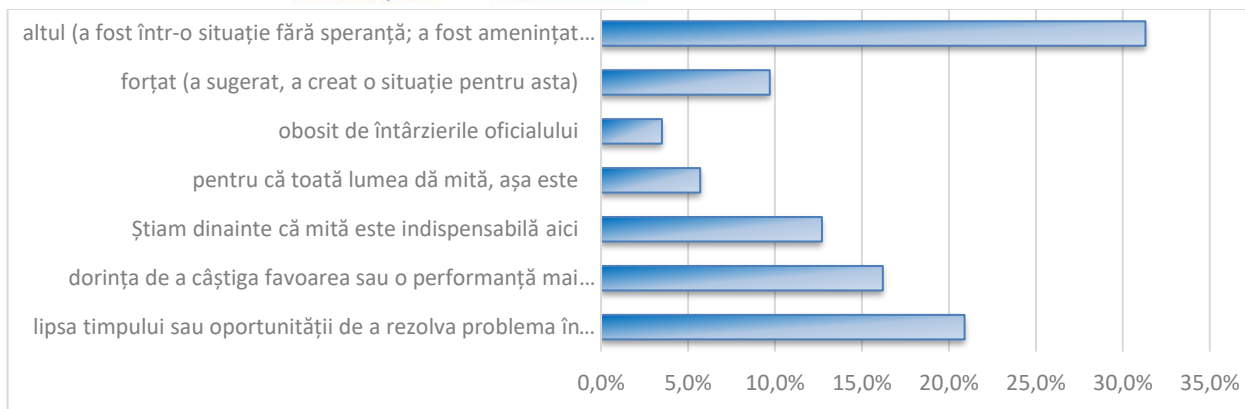


**Fig. 12. Repartizarea răspunsurilor la întrebarea „Cărei categorii de angajați i-ați dat mită?”**

*Sursa: elaborat de autori*

La întrebarea „Care a fost motivul care v-a determinat să dai mită?” majoritatea respondenților - 31,3% și-au formulat situația concretă: mă aflam într-o situație fără speranță; eram amenințat cu amendă; căutam o modalitate ușoară de a rezolva problema; medicul a spus direct de câți bani este nevoie; forțat de circumstanțe; oprit de poliție (Fig. 13).





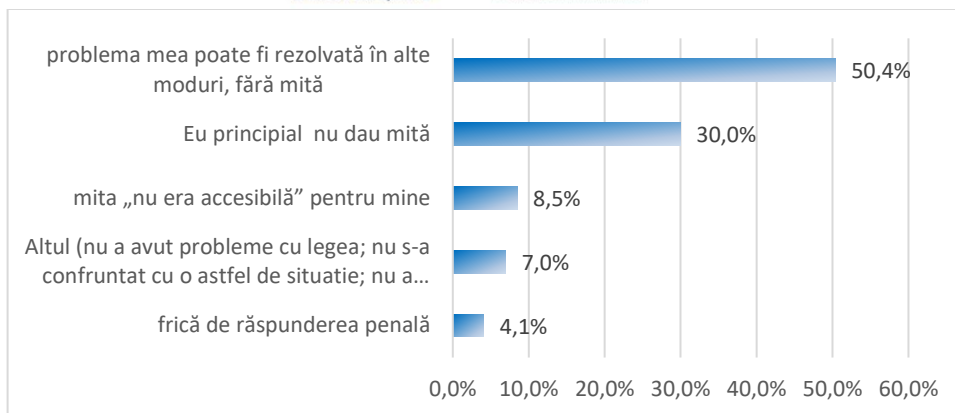
**Fig. 13. Distribuția răspunsurilor la întrebarea „Care a fost motivul care te-a determinat să dai mită?”**

*Sursa: elaborat de autori*

Răspunsul „lipsă de timp sau oportunități de a rezolva problema în mod legal” a fost menționat de 20,9% dintre respondenți, „dorința de a obține favoare sau o muncă mai bună de la un funcționar” a fost remarcată de 16,2% dintre respondenți, 12,7% dintre respondenți au indicat că „din start se știa că mita este indispensabilă”, „toată lumea dă mită, se obișnuiește” au remarcat 5,7% și „mi s-a sugerat, a fost creată o situație pentru asta”, au remarcat 9,7% dintre respondenți.

În timpul analizei, 87,2% dintre oameni au remarcat că nu au dat mită în ultimul an. Mai mult de jumătate din acest număr de respondenți - 50,4% - au spus că nu au dat mită, întrucât problema ar fi putut fi rezolvată în alt mod, fără mită. 30% din respondenți nu dau mită de principiu, 8,5% erau „inaccesibil”, iar 4,1% dintre respondenți se temeau de răspunderea penală (Fig. 14).

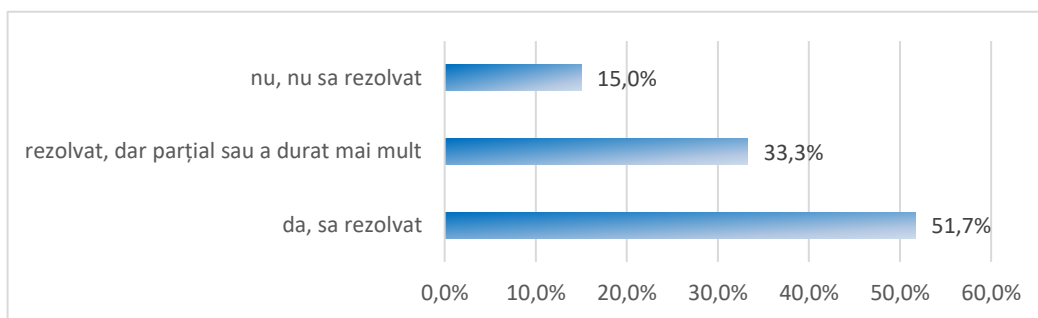
Răspunsul a 7% dintre respondenți, care au indicat următorul motiv pentru refuzul de a da mită a fost următorul: nu am avut probleme cu legea, nu m-am confruntat cu o astfel de situație, nu am avut bani la mine.



**Fig. 14. Repartizarea răspunsurilor respondenților pe motive de refuz de a da mită**

*Sursa: elaborat de autori*

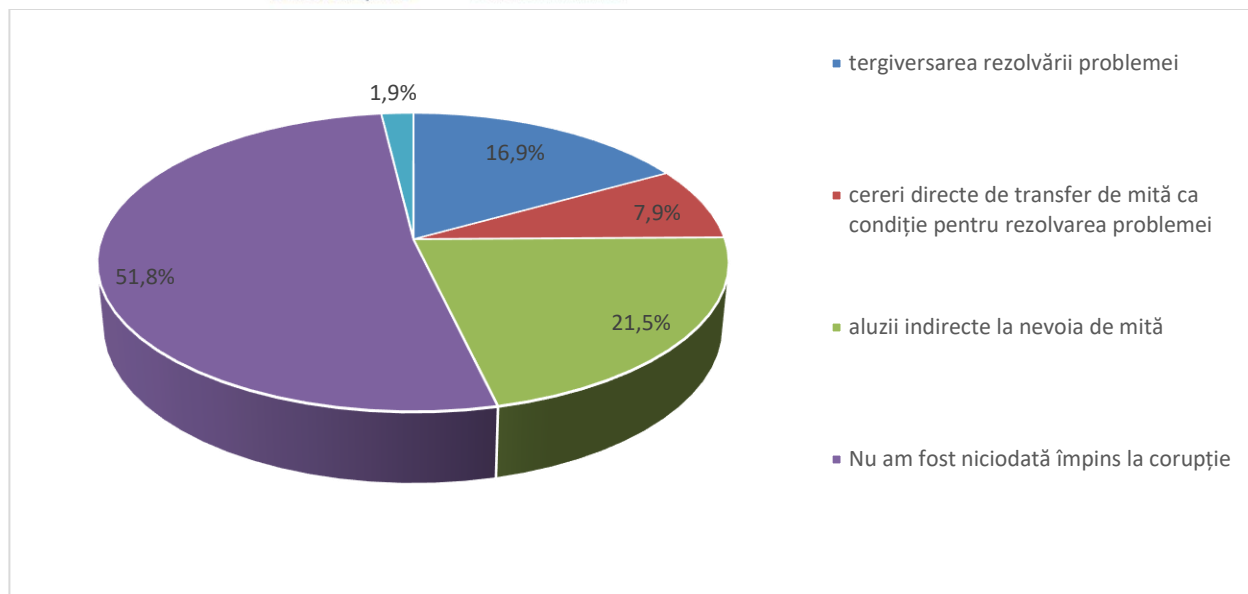
În plus, la întrebarea „A fost rezolvată problema dumneavoastră după ce ați refuzat să dați mită unui funcționar?” 51,7% dintre respondenți au răspuns pozitiv; 15% au răspuns negativ și 33,3% au răspuns că s-a rezolvat însă parțial sau a durat mai mult timp (Fig. 15). Ca forme de incitare deliberată la corupție, 21,5% dintre respondenți au remarcat „aluzii indirecte cu privire la necesitatea de a da mită”, 16,9% au menționat „întârzierea soluționării problemei”, „cereri directe de dare de mită ca condiție pentru soluționarea problema” au fost observate cu 7,9%.



**Fig. 15. Distribuția răspunsurilor la întrebarea „S-a rezolvat problema dumneavoastră după ce ați refuzat să dați mită unui funcționar?”**

*Sursa: elaborat de autori*

Majoritatea respondenților – 51,8% au remarcat că nu au fost niciodată incitați la corupție. Ca formă de inducere a situației de a da mită, 1,9% dintre respondenți au remarcat: ignorarea cererilor, amenințările cu amenzi, refuzul semnării documentelor, blocaje la examene.

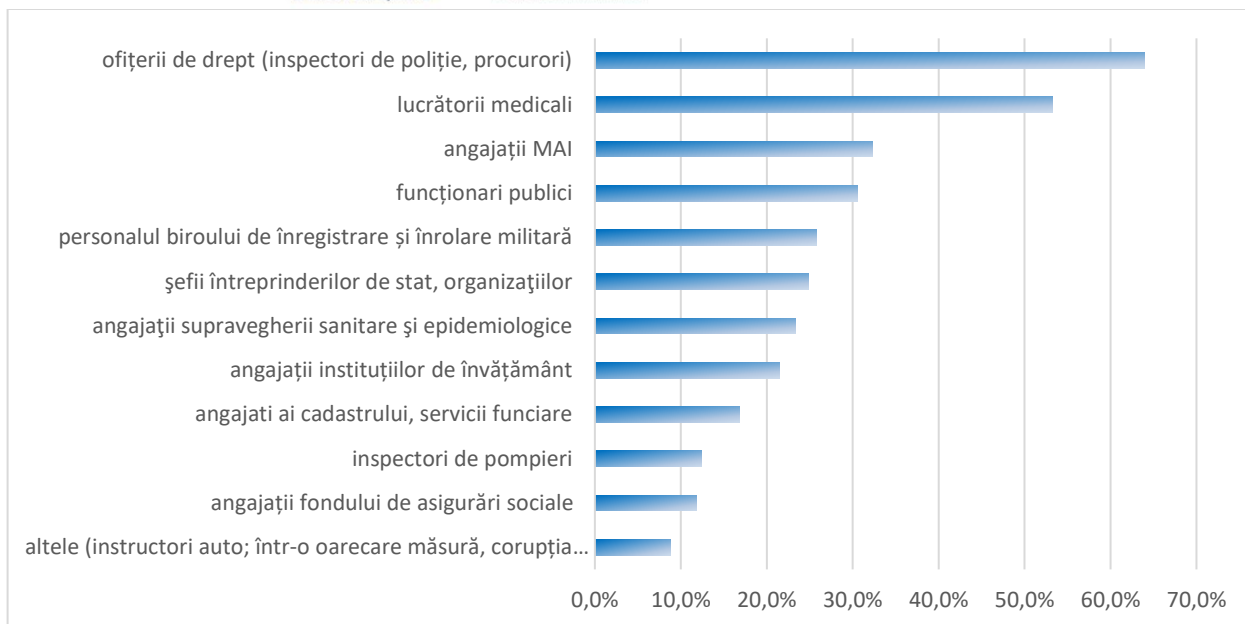


**Fig. 16. Repartizarea răspunsurilor în funcție de formele de incitare deliberată la corupție**  
*Sursa: elaborat de autori*

### 3.4. Rezultatele sondajului privind fenomenul corupției

În contextul identificării opiniilor respondenților cu privire la cele mai corupte domenii de activitate, sa relevat faptul că **tinerii consideră** reprezentanții a trei profesii ca fiind cei mai corupți: oamenii legii au fost remarcați de 63,9% dintre respondenți; 53,2% au menționat lucrătorii medicali; 32,3% au menționat angajații organelor de afaceri interne (Fig. 17).

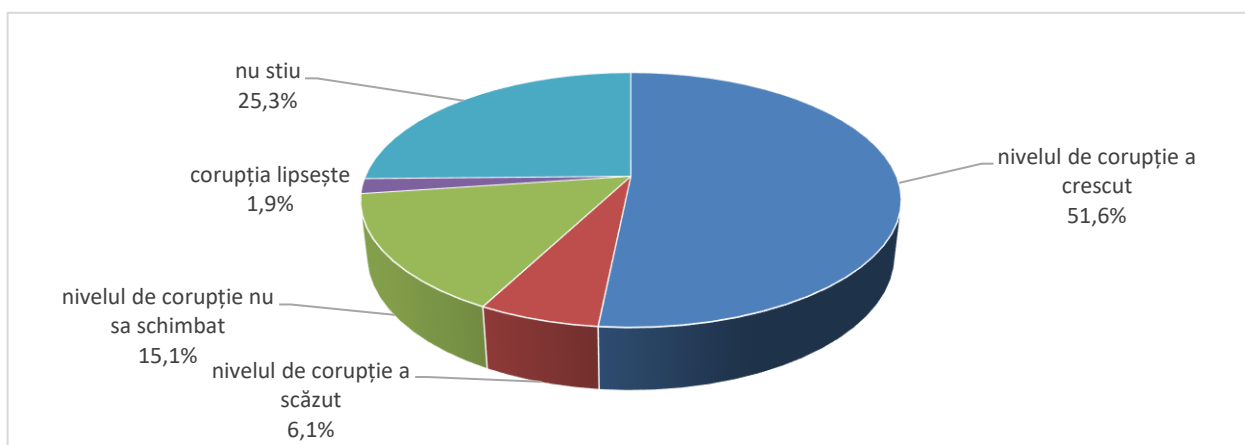
Aproape la egalitate cu angajații organelor de afaceri interne – de 30,6% au fost remarcați funcționari publici; 25,8% au indicat asupra angajaților birourilor militare de înregistrare și înrolare, șefii întreprinderilor și organizațiilor de stat au fost remarcați de 24,8%; angajații supravegherii sanitare și epidemiologice au fost indicați de 23,3%; angajații instituțiilor de învățământ sunt considerați corupți de 21,5% dintre respondenți; angajați ai serviciilor de cadastru și funciar- 16,8%; 12,4% dintre angajații inspecțiilor de incendiu și 11,8% dintre tineri au remarcat angajați ai fondului de asigurări sociale. Din totalul de respondenți, 8,8% și-au exprimat opinia separată: „instructori auto”, „corupția este prezentă într-o oarecare măsură în toate sferele”, „nu știu”.



**Fig. 17. Distribuția opiniilor despre cele mai corupte profesii**

*Sursa: elaborat de autori*

Din totalul de respondenți, 51,6% consideră că **nivelul corupției în Republica Moldova a crescut în ultimii 3 ani**; 15,1% consideră că nivelul de corupție nu s-a schimbat; 6,1% consideră că nivelul de corupție a scăzut iar unui sfert dintre respondenți le-a fost dificil să răspundă la această întrebare (Fig. 18).



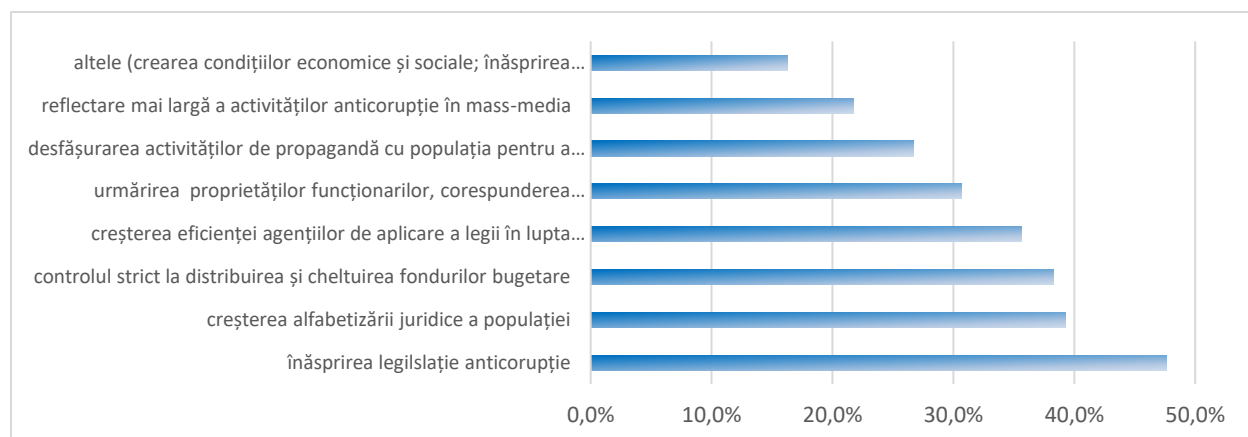
**Fig. 18. Opiniile respondenților cu privire la dinamica nivelului corupției în Republica Moldova în ultimii 3 ani**

*Sursa: elaborat de autori*

Pentru a clarifica opinia tinerilor cu privire la măsurile de minimizare a cazurilor de corupție în societate, respondenților li s-a oferit posibilitatea de a alege mai multe opțiuni de consiliere (Fig. 19). Răspunsurile respondenților ilustrează preponderent trei opțiuni pentru reducerea la minimum a cazurilor de corupție:

- este necesară înăsprirea legislației anticorupție - 47,6%;
- consolidarea alfabetizării juridice a populației - 39,3%;
- control strict la repartizarea și cheltuirea fondurilor bugetare - 38,3%.

În plus, 35,6% propun creșterea eficienței agențiilor de aplicare a legii în lupta împotriva corupției; urmărirea stării de proprietate a funcționarilor, corespunderea cheltuielilor cu veniturile primite oficial - o astfel de măsură este propusă de 30,7% dintre respondenți; 26,7% propun să desfășoare activități de propagandă cu populația pentru a forma perceperea de intoleranță la manifestările de corupție, iar 21,7% dintre respondenți propun să se reflecte pe scară mai largă activitățile anticorupție în mass-media. O opinie separată a fost exprimată de 16,3% dintre respondenți care au propus: să creeze condiții economice și sociale; înăsprirea pedepsei urmând experiența Chinei în acest domeniu; schimbarea mentalității cetățenilor.

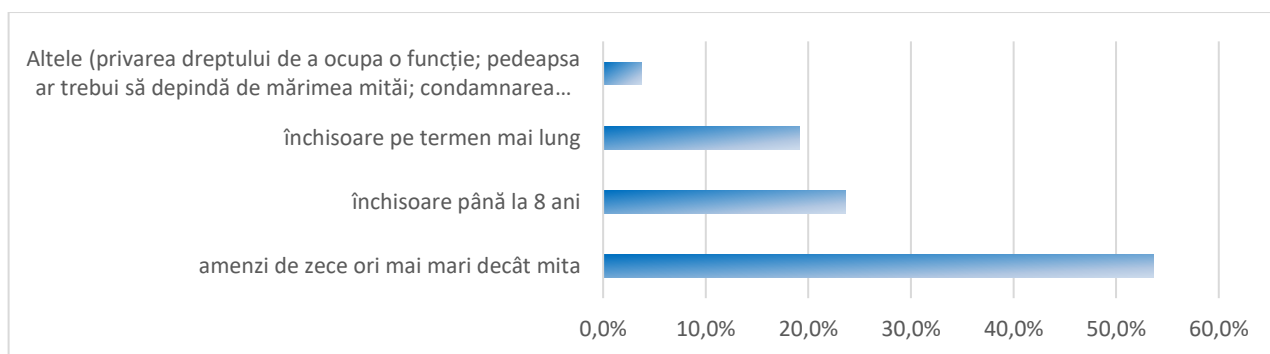


**Fig. 19. Distribuția opiniilor respondenților cu privire la măsurile de minimizare a corupției în societate**

*Sursa: elaborat de autori*

Ca tipuri eficiente de pedeapsă pentru săvârșirea unei infracțiuni de corupție, 53,6% dintre respondenți au menționat „amenzile de zece ori mai mari decât mita”; 23,6% dintre respondenți au propus închisoare de până la 8 ani; 19,1% au propus închisoare pe un termen mai mare de 8

ani (Fig. 20). Opinia individuală a fost exprimată de către 3,7% dintre respondenți, care au indicat măsuri de pedeapsă: privarea de dreptul de a ocupa funcții; condamnare publică; privarea de libertate și confiscarea bunurilor (inclusiv și de la rude). Anticorupția este un aspect special în politică publică, care reprezintă un ansamblu de măsuri consistente implementate la nivel de stat și presupune implicarea reprezentanților guvernului, ai afacerilor și ai societății civile în implementarea acestora.

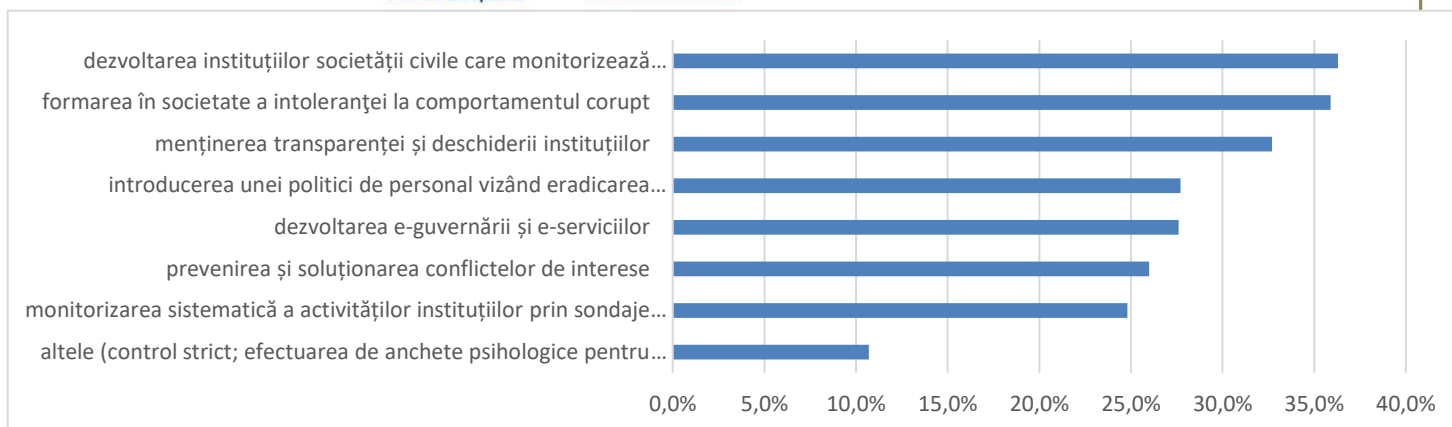


**Fig. 20. Distribuția opiniilor respondenților cu privire la tipurile eficiente de pedepse pentru corupție**

*Sursa: elaborat de autori*

Pentru a identifica opinia societății civile cu privire la măsurile preventive în lupta împotriva corupției, respondenților li s-au oferit răspunsuri cu opțiunea de alegere multiplă (Fig. 21).

Peste 30% dintre respondenți au remarcat astfel *de opțiuni pentru măsuri preventive* precum: menținerea transparenței și deschiderii în activitățile instituțiilor; formarea în societate a intoleranței la comportamentul corupt și dezvoltarea instituțiilor societății civile care controlează respectarea statului de drept și contracarează corupția.



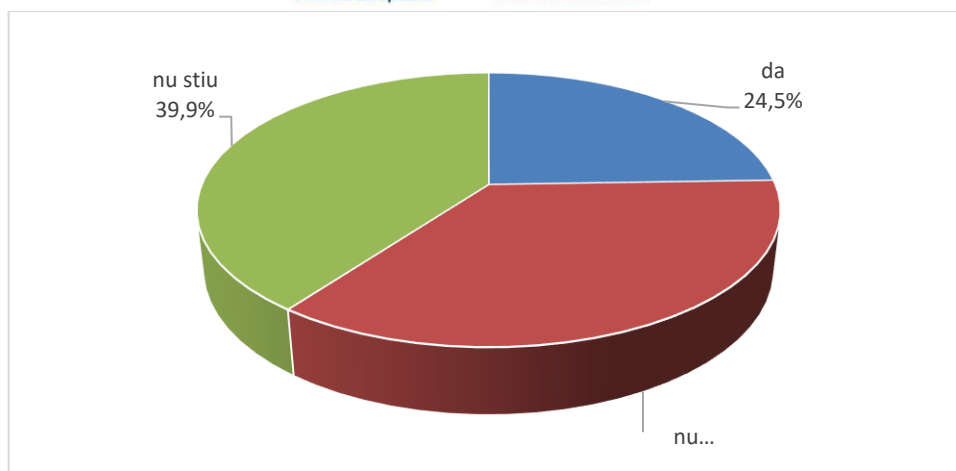
**Fig. 21. Distribuția opiniilor respondenților cu privire la măsurile preventive în lupta împotriva corupției**

*Sursa: elaborat de autori*

Peste 27% au punctat propuneri precum: dezvoltarea e-guvernării și e-serviciilor și introducerea unei politici de personal care vizează eliminarea corupției. Aproximativ 25% dintre respondenți au remarcat monitorizarea sistematică a activităților instituțiilor prin sondaje anonime, prevenirea și soluționarea conflictelor de interese ca măsuri de prevenire a cazurilor de corupție.

O opinie separată a fost exprimată de 10,7% dintre respondenți, care au propus următoarele măsuri de combatere a corupției: control strict; efectuarea unei anchete psihologice de conformitate cu funcțiile ocupate în toate structurile; educarea intoleranței la corupție; excluderea nepotismului.

La întrebarea „Știți la ce instituții trebuie depuse petiții și în ce ordine se poate face recurs la acțiunile corupte ale funcționarilor?” 24,5% au răspuns afirmativ; 35,7% au răspuns negativ; aproximativ 40% le-a fost greu să răspundă. Aceste rezultate ilustrează lipsa cunoștințelor corecte în cadrul respondenților cu privire la procedurile de depunere și examinare a plângerilor de conținut de corupție și procedura de desfășurare a activităților instituțiilor în vederea examinării acestora (Fig. 22).



**Fig. 22. Structura răspunsurilor la întrebarea „Știți la ce instituții ar trebui să fie depuse petiții și în ce ordine este posibilă contestarea acțiunilor corupte ale funcționarilor?”**

*Sursa: elaborat de autori*

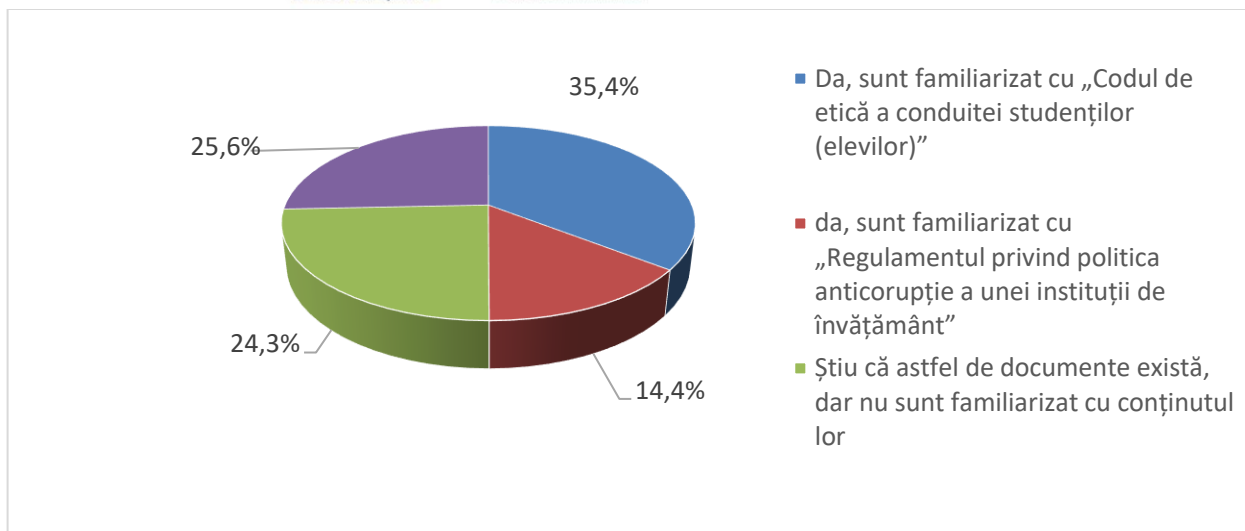
### 3.5. Prevenirea corupției în instituțiile de învățământ

Măsurarea gradului de etică și integritate al angajaților instituțiilor de stat și publice în funcție de rezultatele studiului de evaluare a impactului „Strategiei naționale de integritate și anticorupție” ilustrează următoarele rezultate: 71% dintre respondenți au declarat că instituțiile lor au adoptat un Cod. de Etică, 21% s-au referit la Legea Codului de Conduită a funcționarilor publici. Existența unui cod de etică a fost mai des menționată de respondenții din mediul urban, aproape toți respondenții (95%) remarcând că documentul este adus în atenția noilor angajați.

În conformitate cu cadrul legislativ dat în secțiunea a doua și documentele strategice în domeniul dezvoltării și implementării politicilor anticorupție în instituțiile de învățământ studiate, au fost elaborate și aprobate documente care vizează combaterea și prevenirea cazurilor de corupție (vezi Tabelul 3 - „Lista documentelor care reglementează politicile în domeniul conformității anticorupție).

Pentru a studia gradul de conștientizare a angajaților și studenților, precum și pentru a evalua relevanța acestor documente în instituțiile de învățământ studiate, respondenților li s-a adresat întrebarea „Sunteți familiarizat cu conținutul documentelor instituției *dumneavoastră de învățământ care vizează prevenirea corupție?*” (Fig. 23).



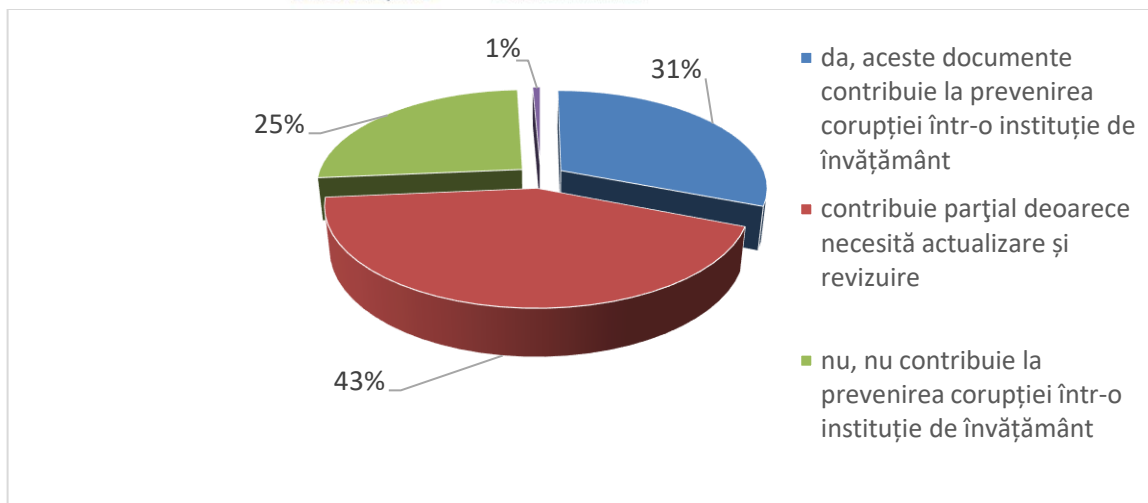


**Fig. 23. Structura răspunsurilor la întrebarea „Sunteți familiarizat cu conținutul documentelor instituției dumneavoastră de învățământ care vizează prevenirea corupției?”**

*Sursa: elaborat de autori*

Din totalul de respondenți 35,4% sunt familiarizați cu „Codul de etică a conduitei studenților (elevilor)”, 14,4% dintre respondenți sunt familiarizați cu „Regulamentul privind politica anticorupție a unei instituții de învățământ”. 24,3% dintre respondenți sunt conștienți de existența unor astfel de documente, dar nu sunt familiarizați cu conținutul acestora, iar 25,6% dintre respondenți nu cunosc despre existența unor astfel de documente. Acești indicatori caracterizează nivelul scăzut de conștientizare din partea studenților cu privire la existența și conținutului codurilor de etică care reglementează problemele legate de combaterea corupției.

Opinia respondenților cu privire la eficiența acestor documente ale instituțiilor de învățământ în contextul prevenirii corupției sunt prezentate în Figura 24.

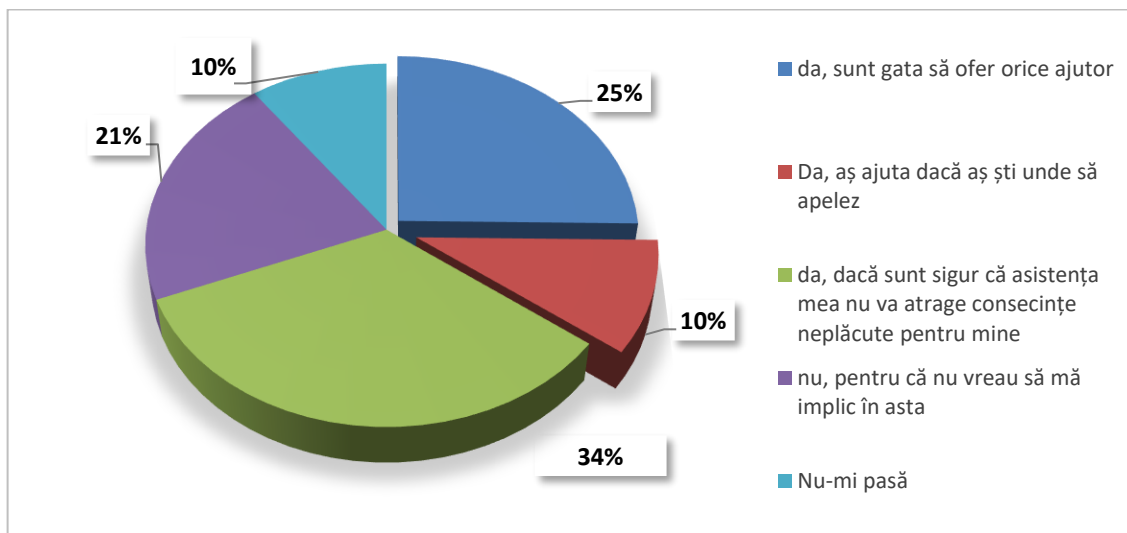


**Fig. 24. Structura răspunsurilor la întrebarea „ Disponibilitatea documentelor de prevenire a corupției afectează reducerea corupției într-o instituție de învățământ?”**

*Sursa: elaborat de autori*

Din total respondenți, 30,9% sunt de acord că aceste documente contribuie la prevenirea corupției, 42,7% dintre respondenți consideră că ele contribuie parțial și necesită actualizare, iar 25,7% dintre respondenți au remarcat că acestea nu contribuie la prevenirea corupției.

Diapazonul răspunsurilor care reflectă dorința tinerilor de a se implica în lupta împotriva corupției este prezentată în Figura 25.



**Fig. 25. Structura răspunsurilor la întrebarea „ Sunteți gata să asistați în lupta împotriva corupției?”**

*Sursa: elaborat de autori*

Din numărul total de respondenți, doar 1/3 (33,6%) au răspuns că sunt pregătiți să contribuie la lupta împotriva corupției, dacă această asistență nu atrage consecințe neplăcute. Un număr aproape egal de voturi au fost pentru: sunt pregătit să ofer orice ajutor (25,2%) și nu doresc să asist (21,1%). Numărul celor care doresc să asiste în lupta împotriva corupției, dar nu știu la ce instituții să se adreseze și numărul celor cărora nu le pasă - este același - câte 10% respectiv. Aceste răspunsuri mărturisesc activitatea scăzută a tinerilor în direcția combaterii corupției, precum și indiferența tinerilor față de acest fenomen.

## CONCLUZII SI RECOMANDARI

În urma unui studiu sociologic efectuat la tema percepției tinerilor din sudul Republicii Moldova asupra fenomenului corupției, se pot formula următoarele concluzii principale:

1. Majoritatea tinerilor (77,2%) înțeleg corupția ca luare de mită și folosirea funcției oficiale în scop personal (43%) și sunt, de asemenea, siguri că acest fenomen este mai frecvent în orașe (58,1%). Mai mult de jumătate dintre tineri cred că cauzele corupției se află în salariile mici și impunitatea pentru încălcarea legilor anticorupție.
2. Majoritatea tinerilor chestionați - 42% au o atitudine negativă față de corupție și consideră că corupția ar trebui evitată deoarece decapează societatea și structurile de putere, totodată aproximativ 13% din toți respondenții au recunoscut că au dat mită în ultimul an. Ca motive pentru a da mită, majoritatea respondenților (31,3%) și-au indicat cauza: era într-o situație fără speranță; amenințat cu amendă; caută o modalitate ușoară de a rezolva problema; doctorul a spus de câți bani este nevoie; forțat de circumstanțe; oprit de politie. Astfel, motivele câștigului personal joacă un rol deosebit în luarea deciziei de a participa la corupție.
3. Tinerii consideră că cei mai corupți sunt reprezentanții a trei profesii: oamenii legii (63,9%); angajații din sectorul medical (53,2%), angajații organelor de afaceri interne (32,3%). În același timp, 48,2% dintre respondenți s-au confruntat cu incitarea la acțiuni de corupție.
4. O analiză a tendințelor generale de răspândire a corupției în Republica Moldova în ultimul an a demonstrat percepția acestui fenomen în rândul respondenților ca având o dinamică pozitivă. Fiecare al doilea participant la studiu consideră că nivelul corupției a crescut în țară în ultimii 3 ani.
5. Majoritatea respondenților consideră ca măsuri de minimizare a cazurilor de corupție: necesitatea înăsprii legislației anticorupție - 47,6%; creșterea alfabetizării juridice a populației - 39,3%; control cu strictețe a alocării și cheltuirii fondurilor bugetare - 38,3%, campania pentru formarea intoleranței la manifestările de corupție este propusă de 26,7%, iar 21,7% dintre respondenți sugerează ca activitățile anticorupție să fie prezentate mai pe larg în mass-media.

6. Ca tipuri eficiente de pedeapsă pentru săvârșirea unei infracțiuni de corupție, 53,6% dintre respondenți au menționat „amenzi de zece ori mai mari decât mita”, 23,6% dintre respondenți au sugerat închisoare de până la 8 ani, iar 19,1% au sugerat închisoare mai mare de 8 ani.
7. Ca măsuri preventive pentru combaterea corupției, majoritatea respondenților (30%) au sugerat menținerea transparenței și deschiderii activităților instituțiilor; formarea în societate a intoleranței la comportamentul corupt și dezvoltarea instituțiilor societății civile care controlează respectarea statului de drept și contracarează corupția.
8. Documentele care reglementează politicile în anticorupție sunt prezentate integral doar în 4 din 9 instituții de învățământ participante la studiu. Totodată, 31% dintre studenți consideră că aceste documente contribuie la prevenirea corupției și 42,7 % - că ele necesită actualizări. Totodată indicatorii invocă nivelul scăzut de conștientizare de către studenți a existenței și conținutului codurilor de etică care reglementează problemele legate de combaterea corupției.
9. O treime din tinerii care participă la studiu(33,6%) sunt dispuși să ajute în lupta împotriva corupției numai dacă nu vor exista consecințe negative; și doar un sfert - 25,2% sunt gata să ofere orice asistență. Totodată, doar 24,5% dintre respondenți cunosc procedura și etapele de depunere a petițiilor privind acțiunile de corupție ale funcționarilor.
10. Aproape jumătate dintre respondenți - 46,3% - rămân neutri în lupta împotriva corupției. Acest procent ridicat indică manifestarea scăzută a tinerilor față de fenomenul corupției și prezența unei mari părți a tinerilor care sunt indiferenți.

**În baza studiului și a rezultatelor obținute, se propun următoarele recomandări practice pentru formarea unei viziuni negative a tinerilor față de fenomenul corupției :**

1. Desfășurarea continuă a activităților anticorupție în rândul tinerilor și al întregii populații cu implicarea instituțiilor de învățământ, autorităților locale, mass-media pentru a forma sentimentul de respingere a corupției ca fenomen în mentalitatea tinerilor, aplicând instrumente moderne de comunicare.
2. Creșterea eficienței activității anticorupție a organelor de drept pentru a forma intoleranță în rândul angajaților structurilor de stat față de comportamentul oficial

- inadecvat, manifestările de corupție; dezvoltarea cooperării cu instituțiile de învățământ în depășirea infracțiunilor de corupție,
3. Consolidarea activității de informare a populației cu privire la proiectele de succes implementate în cadrul activităților anticorupție, precum și formarea unei imagini pozitive a autorităților, instituțiilor și structurilor individuale care sunt percepute ca fiind cele mai corupte în acest moment.
  4. Minimizarea participării factorului uman la luarea deciziilor prin dezvoltarea instrumentelor de digitalizare și anonimare la depunerea petițiilor și protejarea drepturilor. Protejarea drepturilor și intereselor tinerilor care se confruntă cu infracțiuni de corupție.
  5. Recomandarea instituțiilor de învățământ din sudul Republicii Moldova să actualizeze și să elaboreze documente anticorupție și să familiarizeze studenții prin organizarea de mese rotunde, ore curatoriale, conferințe și webinarii. Acest lucru va permite influențarea formării unei poziții civice clare și viziunii anticorupție în rândul tinerilor.
  6. Eliminarea lacunelor în competența juridică anticorupție prin desfășurarea de evenimente de formare și familiarizarea tinerilor cu procedura de întocmire a petițiilor și de contestare a acțiunilor de corupție cu implicarea specialiștilor în domeniul combaterii corupției.

## Bibliografie

- Legea Integritatii Nr.82 din 25.05.2017//Monitorul Oficial Nr.229-243/360 din 07.07.2017.
- Legea privind evaluarea integritatii institutionale nr.325 din 23.12.2013//Republicata: Monitorul Oficial nr.277-287/586 din 26.08.2016, Monitorul Oficial nr.
- Legea privind integritatea avertizorilor Nr. 122 din 12.07.2018 //Monitorul Oficial Nr. 309-320/472 din 17.08.2018.
- Decretul Guvernului Republicii Moldova pentru aprobarea Regulamentului privind procedurile de revizuire internă și raportare a dezvăluirii practicilor ilegale Nr. 23 din 22.01.2020// Monitorul Oficial Nr. 14-23/30 din 24.01.2020 .
- Decretul Guvernului Republicii Moldova privind punerea în aplicare a Legii nr.325 din 23 decembrie 2013 privind testarea integrității profesionale nr.767 din 19.09.2014 // Monitorul Oficial nr.325-332/945 din 31.10.2014.
- Decretul privind regimul juridic al cadourilor Nr. 116 din 26.02.2020//Monitorul Oficial Nr. 70-74/194 din 06.03.2020.
- Decretul Guvernului Republicii Moldova privind aprobarea Strategiei Naționale de Integritate și Anticorupție pentru anii 2017-2020 Nr. 56 din 30.03.2017.
- Decretul Guvernului Republicii Moldova pentru modificarea Decretului Parlamentului pentru aprobarea Strategiei Naționale de Integritate și Combatere a Corupției pentru anii 2017-2020 nr. 56/2017 nr. 241 din 24-12-2021 (cu prelungire până în 2023).
- Anuarul statistic al Republicii Moldova Biroul Național : Oleg Cara, 2022.
- EȘANU, Rodica. Educația contra corupției – între informare și formare. În: Revista Didactica Pro, revistă de teorie și practică educațională, 2019, nr. 2(114), pp. 44-47. ISSN 1810-6455.
- Evaluarea strategiilor naționale de integritate și anticorupție 2017-2020 și a planului de acțiuni. raport. 2022. Document a fost elaborat de Centrul de analiză și prevenire a corupției (CAPC) în cadrul Proiectului „Consolidarea Statului de Drept și a Mecanismelor Anticorupție în Republica Moldova” care se desfășoară cu suportul financiar al Uniunii Europene și al Ministerului Federal German pentru Cooperare Economică. și Dezvoltare (BMZ) și este implementat de Agenția de Cooperare Internațională a Germaniei (GIZ)
- Populația Republicii Moldova la 30 de ani de independență: provocări principale și politici necesare / Olga Gagauz, Mariana Buciuceanu-Vrabie, Irina Pahomii [et al.]; coordonator: Olga Gagauz Institutul National de Cercetari Economice, Centrul de Cercetari Demografice. - Chișinău : INCE, 2021. - 168 p.

- Raport de cercetare „Cartografierea riscurilor de corupție în următoarele domenii: educație, asistență socială, sănătate, agroalimentare”. Asociația AGER. Chișinău 2023. Acest raport este un produs al proiectului „Consolidarea statului de drept și a mecanismelor anticorupție în Republica Moldova”, implementat de Agenția Germană de Cooperare Internațională (GIZ) cu finanțare de la Uniunea Europeană și Ministerul Federal German. pentru Cooperare și Dezvoltare Economică (BMZ).
  - Studiului de Evaluare și Impactului Strategiei Naționale nationale de integrare si Anticorupție - Moldova 2021, Institutul CIVIS Public la solicitarea Programului Națiunilor Unite pentru Dezvoltare (PNUD) în cadrul proiectului „Curbing Corruption by Building Sustainable Integrity in Republica Moldova”, finanțat de Ministerul Afacerilor Externe norvegian. Impactul corupției asupra îndeplinirii drepturilor omului în Moldova: un studiu analitic cu recomandări de politici. Centrul pentru Drepturi Civile și Politice. Geneva- Chișinău , mai 2021- p.86 .
  - Barometru public pareri , Chișinău. Institutul de Politici Publice. 2021. URL: <https://www.mf.govern.md/ro/>
17. Materiale ale conferinței internaționale științifico-practice „Educație și corupție”: 16 septembrie. 2009, Taraclia-Chișinău / redacție: Smokine A., Chervenkov N., Kojokar E. [și alții]. – Ch.: Ruxanda, 2009 (GIRLEANU SV). – 196 p. Antetit.: Partnership Foundation for Transparency (SUA), Institutul Democrației (Moldova).

### Anexa 1. Componența grupului de lucru al proiectului

	Numele organizației	E-mail	Număr de telefon	Numele, Pronumele
	<i>Reprezentanții proiectului</i>			
•	Clinica Juridica	clinicacomrat@mail.ru	079192334	Baurciulu Natalia
•	Reprezentant al partenerului de proiect USC	s.kuraksina@mail.ru	067349077	Curacsina Svetlana
•	Expert în proiect	ianioglo.n@gmail.com	069481264	Janioglo Nadejda
•	Expert, mentor de proiect, director al Institutului de Dezvoltare Economică Regională	alla.levitskaia@gmail.com	069073183	Levitscaia Ala
	<i>Reprezentanți ai instituțiilor de învățământ</i>			
•	Universitatea de Stat din Comrat	kdu_91@mail.ru	+ 298 2 -24-45	Arseni Igor
•	Școala tehnică- profesională mun. Comrat	spcomrat@mail.ru	+298 2-23-83, 2-50-56, 2-20-96	Cara Nadejda
•	Colegiul Pedagogic mun. Comrat	comratpedcol@mail.ru	+298 2 - 35 - 09	Derivolcova Ecaterina



•	Universitatea de Stat Taraclia	infotdumd@gmail.com	+ 294 24-9-06	Caireac Vitali
•	Școala profesională mun. Ceadir-Lunga	profteh - cg @ mfc . md	+291 2 - 31 - 47	Antoniuc Maria
•	Scoala Profesionala Vulcanesti	spvulcanesti @ mail . ro	+293 - 3-10-19 +293- 3-10-98	Ivancioglo Valeria
•	Școală profesională din satul Ciumai	spciumai@mail.ru	+294- 33 913 +294 - 33 914	Ciolak Valentina
•	Colegiul Tehnic Agrar al comunei Svetlii	satc-svetlii@mail.ru	+ 298 62 482 +298 62 450	Bucicova Jana
•	Universitatea de Stat Cahul "B. Hasdeu"	<u>rectorat@usch.md</u>	+299 - 2-24-81 +299 - 3 - 20 - 23	Ciudin Oxana

## Anexa 2. Chestionar de identificare a atitudinii tinerilor față de fenomenul corupției

**Tabel 1. Întrebări pentru analiza structurală a atitudinilor tinerilor față de fenomenul corupției**

Întrebări din chestionar	Bloc tematic
1. Vârsta	Întocmirea unui „portret” al interviuatului
2. Genul	
3. Reședința	
4. Sunteți student (?) la care instituție de învățământ	
5. Ocupația dvs., alta decât studiul la o instituție de învățământ	
6. Ce înțelegeți prin corupție?	Conștientizarea fenomenului corupției, percepția nivelului și dinamicii corupției
7. Care sunt, în opinia dumneavoastră, principalele cauze ale corupției?	
8. Atitudinea ta față de fenomenul corupției	
9. În opinia dumneavoastră, unde este nivelul de corupție mai ridicat?	
10. Ați fost nevoit să plătiți mită în ultimul an?	
11. Dacă au dat mită, atunci ce categorie de angajați?	
12. Care a fost motivul care te-a determinat să dai mită?	
13. Dacă nu ai dat mită, notează de ce.	
14. Problema dvs. a fost rezolvată după ce ați refuzat să dați mită unui funcționar?	
15. Dacă a existat o incitare deliberată la corupție în legătură cu dvs, atunci marcați formele acesteia.	
16. În opinia dumneavoastră, care profesii sunt cele mai corupte?	Depășirea fenomenului corupției, inclusiv în instituțiile de învățământ
17. Cum apreciați dinamica nivelului corupției din țară în ultimii 3 ani?	
18. Ce credeți că trebuie făcut pentru a minimiza cazurile de corupție?	
19. În opinia dumneavoastră, ce tipuri de pedepse sunt eficiente pentru săvârșirea unei infracțiuni de corupție?	
20. Ce măsuri preventive, în opinia dumneavoastră, sunt cele mai eficiente în lupta împotriva corupției?	



Cofinanțat de  
Uniunea Europeană



cooperare  
germană  
DEUTSCHE ZUSAMMENARBEIT



Implemented by  
giz  
Deutsche Gesellschaft  
für Internationale  
Zusammenarbeit (GIZ) GmbH

- |   |
|---|
| 21. Știți la ce instituții trebuie să depuneți petiții și în ce ordine puteți contesta acțiunile corupte ale funcționarilor?    |
| 22. Sunteți familiarizat cu conținutul documentelor instituției dumneavoastră de învățământ, care vizează prevenirea corupției? |
| 23. Existența documentelor privind prevenirea corupției afectează reducerea corupției într-o instituție de învățământ?          |
| 24. Sunteți gata să participați în lupta împotriva corupției?   |

### Anexa 3. Cadrul legislativ și documentele strategice

- Legea Integritatii Nr.82 din 25.05.2017//Monitorul Oficial Nr.229-243/360 din 07.07.2017.
- Legea privind evaluarea integritatii institutionale nr.325 din 23.12.2013//Republicata: Monitorul Oficial nr.277-287/586 din 26.08.2016, Monitorul Oficial nr.
- Legea privind integritatea avertizorilor Nr. 122 din 12.07.2018 //Monitorul Oficial Nr. 309-320/472 din 17.08.2018.
- Decretul Guvernului Republicii Moldova pentru aprobarea Regulamentului privind procedurile de revizuire internă și raportare a dezvăluirii practicilor ilegale Nr. 23 din 22.01.2020// Monitorul Oficial Nr. 14-23/30 din 24.01.2020 .
- Decretul Guvernului Republicii Moldova privind punerea în aplicare a Legii nr.325 din 23 decembrie 2013 privind testarea integrității profesionale nr.767 din 19.09.2014 // Monitorul Oficial nr.325-332/945 din 31.10.2014.
- Decretul privind regimul juridic al cadourilor Nr. 116 din 26.02.2020//Monitorul Oficial Nr. 70-74/194 din 06.03.2020.
- Sondaj de monitorizare a impactului strategiei naționale de integritate și anticorupție – Moldova 2021.
- Studiu de evaluare a impactului Strategiei Naționale de Integritate și Anticorupție – Moldova 2021.
- Evaluarea strategiei naționale de integritate și anticorupție 2017-2020 și a planului de acțiune. Chișinău 2022 .
- Decretul Guvernului Republicii Moldova privind aprobarea Strategiei Naționale de Integritate și Anticorupție pentru anii 2017-2020 Nr. 56 din 30.03.2017.



- Decretul Guvernului Republicii Moldova pentru modificarea Decretului Parlamentului pentru aprobarea Strategiei Naționale de Integritate și Combatere a Corupției pentru anii 2017-2020 nr. 56/2017 nr. 241 din 24-12-2021 (cu prelungire până în 2023).



## **Anexa 4. Foaia de parcurs pentru elaborarea măsurilor pentru politica de conformitate anticorupție a unei instituții de învățământ**

### **FOAIA DE PARCURS**

**pentru elaborarea măsurilor pentru politica de conformitate anticorupție a unei instituții de învățământ**

*(denumirea instituției)*



## INTRODUCERE

În conformitate cu articolele 16, 18 din Decizia Comisiei Europene privind implementarea „Programului de acțiuni pentru implementarea Acordului de Asociere între UE și Republica Moldova”, se stabilește că se vor întreprinde acțiuni pentru prevenirea corupției. Articolul 16 din Hotărâre este dedicat prevenirii și combaterii criminalității organizate, a corupției și a altor activități ilegale; articolul 18 se referă la combaterea spălării banilor și a finanțării terorismului.

Aceste cerințe se referă la prevenirea corupției la toate nivelurile statului prin implementarea efectivă a Strategiei Naționale de Integritate și Anticorupție, coordonarea eficientă și îmbunătățirea schimbului de informații între instituțiile relevante, consolidarea statului de drept și a mecanismelor anticorupție, și sunt domenii vizate în cadrul proiectului „Consolidarea statului de drept și a mecanismelor anticorupție în țară”, cofinanțat de UE și Ministerul Federal pentru Cooperare Economică și Dezvoltare din Germania (BMZ) și implementat de Agenția Germană pentru Cooperare Internațională (GIZ).

În Regiunea de Dezvoltare Sud, partenerii proiectului Pro-Europe, împreună cu Institutul Regional de Dezvoltare Economică (REDI), implementează proiectul „Promovarea implicării societății civile în procesele de construire a unei infrastructuri anticorupție în zona de Sud a Republicii Moldova”, al cărei scop este consolidarea mecanismelor de cooperare între organizațiile societății civile (OSC) și instituțiile de stat specializate, prin crearea de platforme de participare și lansarea de inițiative inovatoare anticorupție în Republica Moldova.

Obiectivele specifice ale proiectului: dezvoltarea toleranței zero față de fenomenul corupției în rândul cetățenilor; sporirea eficienței și eficacității mecanismelor anticorupție, inclusiv a mecanismelor de investigare și urmărire penală, a funcțiilor de recuperare a activelor, declararea bunurilor și de prevenire a conflictelor de interese și de prevenire a corupției.

Implementat în cadrul Programului de Granturi Locale, proiectul ONG-ului „Clinica juridică” „ *Formarea poziției civice active în rândul tinerilor în domeniul prevenirii și intoleranței la corupție în sudul Republicii Moldova*” urmărește dezvoltarea conștientizării juridice anticorupție în rândul tinerilor (studenți și elevi ai 9 instituții de învățământ din sudul Moldovei), care vizează creșterea nivelului de cunoștințe despre cauzele și pericolele corupției,

modalități de contracarare, precum și consolidarea capacității prin formarea unor grupuri de inițiativă capabil să disemineze cunoștințele dobândite în comunitățile locale.

După finalizarea programului de formare, grupurile de inițiativă formate vor disemina cunoștințele dobândite în timpul trainingurilor în instituțiile și comunitățile lor de învățământ, precum și vor elabora „Foaia de parcurs” cu planul de acțiune specific pentru fiecare instituție de învățământ, în funcție de disponibilitatea documentelor corespunzătoare în vigoare în domeniul politicii anticorupție.

## 1. CONCEPTUL, OBIECTIVELE ȘI OBIECTIVELE POLITICII ANTICORUPȚIE

**Politica Conformitate Anticorupție (PCA)** este un ansamblu de principii, proceduri și măsuri specifice interdependente care vizează prevenirea și suprimarea infracțiunilor de corupție în activitățile unei instituții de învățământ (**denumită în continuare Î**).

PCA definește scopurile, obiectivele și principiile de bază ale combaterii corupției și măsurile de prevenire a infracțiunilor de corupție și se bazează pe:

- Codul Republicii Moldova privind Învățământul Nr. 152 din 17.07.2014 // Monitorul Oficial Nr. 319-324/634 din 24.10.2014;
- Legea Integritatii Nr.82 din 25.05.2017 //Monitorul Oficial Nr.229-243/360 din 07.07.2017;
- Legea privind evaluarea integrității instituționale\* Nr. 325 din 23.12.2013// Republicată: Monitorul Oficial Nr. 277-287/586 din 26.08.2016, Monitorul Oficial Nr. 35-41/73 din 14.02.2014);
- Legea privind integritatea avertizorilor Nr. 122 din 12.07.2018 //Monitorul Oficial Nr. 309-320/472 din 17.08.2018
- Decretul Guvernului Republicii Moldova pentru aprobarea Regulamentului privind procedurile de revizuire internă și raportare a dezvăluirii practicilor ilegale nr.23 din 22.01.2020// Monitorul Oficial nr.14-23/30 din 24.01.2020 ;
- Decretul Guvernului Republicii Moldova privind punerea în aplicare a Legii nr.325 din 23 decembrie 2013 privind testarea integrității profesionale nr.767 din 19.09.2014 // Monitorul Oficial nr.325-332/945 din 31.10.2014”.



Cofinanțat de  
Uniunea Europeană



Implemented by  
**giz** Deutsche Gesellschaft  
für Internationale  
Zusammenarbeit (GIZ) GmbH

- Decretul Guvernului Republicii Moldova privind regimul juridic al cadourilor nr.116 din 26.02.2020 // Monitorul Oficial nr.70-74/194 din 06.03.2020

**Scopul PCA** este de a forma o abordare unificată a prevenirii și combaterii corupției.

#### **Obiectivele specifice ale PCA :**

- Minimizarea riscului de implicare a angajaților instituției de învățământ în activități corupte (indiferent de funcția acestora);
- Să formeze în rândul angajaților instituției de învățământ o înțelegere comună a PCA cu privire la respingerea corupției sub orice formă și manifestare;
- Rezumarea și explicarea principalelor cerințe ale legislației anticorupție a Republicii Moldova, ale căror prevederi se aplică în Instituție.

#### **Sarcinile PCA :**

- Determinarea principiilor de bază ale combaterii corupției în instituțiile de învățământ;
- Elaborarea documentației relevante și a suportului metodologic pentru implementarea măsurilor care vizează prevenirea infracțiunilor de corupție;
- Informarea angajaților instituției de învățământ cu privire la susținerea legală a activității de combatere a corupției și răspunderea pentru săvârșirea infracțiunilor de corupție;
- Asigurarea conformității cu principiile și cerințele prevederilor elaborate ale PCA și implementarea măsurilor de prevenire a corupției.

## **2. CONCEPTE ȘI DEFINIȚII GENERALE**

**Corupția este** folosirea ilegală a postului pentru interese private. O astfel de utilizare a funcției poate avea loc în cadrul unor entități publice sau private, direct de către titularul funcției sau indirect de către intermediari, iar interesul privat poate fi în favoarea titularului funcției sau în favoarea altor persoane.

**Favoritismul este** o acțiune a unui agent public în exercitarea unei funcții, exprimată în asistarea persoanelor fizice sau juridice în rezolvarea problemelor lor, indiferent de motive, care nu este

prevăzută de actele normative dar care nu conține alte semne ale unui conflict de interese sau elemente ale unei infracțiuni.

**Mită** - O promisiune, ofertă sau dăruire, personal sau printr-un intermediar, către un arbitru ales sau desemnat să rezolve orice dispută prin arbitraj, către o persoană care conduce sau lucrează pentru o organizație comercială, publică sau altă organizație neguvernamentală, către un participant într-un eveniment sportiv sau într-un eveniment propus pentru a paria pe proprietăți, servicii, avantaje sau beneficii sub orice formă care nu i se cuvin lui sau altei persoane, pentru efectuarea sau neefectuarea sau întârzierea sau accelerarea efectuării unei acțiuni care face parte din îndatoririle sale oficiale sau cu încălcarea atribuțiilor sale.

**Influență improprie** - imixtiune în activitățile profesionale ale unui agent public de către terți, exprimată prin presiuni, amenințări sau solicitări, care vizează obligarea acestuia să-și desfășoare activitățile profesionale într-un anumit mod, atunci când o astfel de ingerință este ilegală dar nu este însoțită de promiterea, furnizarea sau darea, personal sau prin intermediar, de proprietăți, servicii, avantaje sau beneficii de orice fel care nu i se cuvin (nu conține semne de corpus delict)

**Riscul de corupție este** probabilitatea unor manifestări de corupție care afectează negativ îndeplinirea sarcinilor sale ca o entitate publică.

**Conflict de interese** - un conflict între îndeplinirea atribuțiilor funcției și interesele personale ale persoanelor aflate în calitate de persoane fizice, care poate afecta în mod necorespunzător îndeplinirea obiectivă și imparțială a atribuțiilor și obligațiilor care le sunt atribuite prin lege.

**Interes personal** – orice interes, material sau necorporal al persoanelor, care decurge din nevoi sau intenții personale, din acțiuni care ar putea fi licite în calitatea lor de persoane fizice sau în relațiile cu rudele acestora sau cu persoane juridice; indiferent de tipul bunului care provin din relații sau legături personale cu partide politice, organizații non-profit, cu organizații internaționale, precum și ca o consecință a preferințelor sau obligațiilor acestora.

**O infracțiune de corupție** este un act ilegal, o acțiune sau inacțiune a angajaților de stat sau municipali, exprimat prin încălcarea legislației anticorupție folosind funcția oficială; reprezintă



un act care încorporează semne de corupție, pentru care actele juridice actuale prevăd răspunderea civilă, disciplinară, administrativă sau penală.

**Factorul de corupție** - prevederi ale actelor juridice de reglementare care stabilesc marje nerezonabil de largi de aplicare a legii sau posibilitatea de a aplica în mod nerezonabil, cu excepții de la regulile generale; prevederi care conțin cerințe vagi, greu de implementat și (sau) împovărătoare pentru cetățeni și organizații și subiecte care creează multe condiții pentru corupție. Astfel, un factor coruptogen este un factor care creează condiții pentru manifestarea corupției, acolo unde factorul este înțeles ca prevederea unui act normativ de reglementare sau a unui proiect de act normativ de reglementare.

**Prevenirea corupției** - Prevenirea corupției - activitățile subiecților anticorupție pentru studierea, identificarea, limitarea și eliminarea cauzelor și condițiilor care contribuie la săvârșirea infracțiunilor de corupție prin elaborarea și implementarea unui sistem de măsuri preventive.

**Anticorupția** este activitatea autorităților statului, a organelor administrației publice locale, a instituțiilor societății civile, a organizațiilor și a persoanelor aflate în atribuțiile lor:

- a) prevenirea corupției, inclusiv identificarea și eliminarea ulterioară a cauzelor corupției (prevenirea corupției);
- b) identificarea, prevenirea, suprimarea, dezvăluirea și investigarea infracțiunilor de corupție (lupta împotriva corupției);
- c) măsuri menite să minimizeze și (sau) să elimine consecințele infracțiunilor de corupție.

**Conformitate** - asigurarea conformității activităților organizației cu cerințele impuse acesteia de legislație, alte acte normative obligatorii, precum și crearea în instituția de învățământ a unor mecanisme de analiză, identificare și evaluare a riscurilor zonelor de activitate supuse corupției și asigurarea unei protecții complete.

### 3. PRINCIPII DE BAZĂ ALE PCA LA NIVEL INSTITUȚIONAL

- Principiul implicării angajaților (informarea cu privire la prevederile legii și participarea activă a angajaților instituției de învățământ la formarea și implementarea procedurilor anticorupție).



- Principiul implicării studenților (informarea cu privire la prevederile legii și participarea activă a studenților instituțiilor de învățământ la formarea și implementarea procedurilor anticorupție).
- Principiul exemplului de management al instituției de învățământ (formarea unei culturi a intoleranței și crearea unui sistem intern de prevenire și combatere a corupției).
- Principiul răspunderii și ireversibilității pedepsei (responsabilitatea personală a fiecărui angajat al organizației, indiferent de poziție, pentru implementarea și aderarea la PCA ).
- Principiul monitorizării și controlului eficacității procedurilor PCA dezvoltate.
- Principiul cooperării cu organizațiile societății civile, organizațiile internaționale și persoanele fizice pentru a respecta procedurile AM ale PCA .

#### **4. DOMENIU DE APLICARE A PCA ȘI PERSOANELE RESPONSABILE DE IMPLEMENTARE.**

Acțiunile anticorupție ale angajaților pot fi fixate prin secțiuni speciale atât în contractele de muncă încheiate cu angajații, cât și în orice documente privind orice relații contractuale încheiate de organele de conducere cu contractanții. Conducătorul (directorul, rectorul) instituției de învățământ este responsabil de organizarea, implementarea și controlul activităților care vizează implementarea PCA, precum și numirea persoanelor responsabile cu implementarea prevederilor prezentei Politici. Funcțiile corespunzătoare ale funcționarilor responsabili de implementarea PCA sunt stabilite prin reglementările relevante.

Funcțiile persoanelor responsabile cu implementarea PCA :

- elaborarea actelor normative ale instituției de învățământ care vizează implementarea PCA;
- efectuarea de măsuri de control care vizează identificarea infracțiunilor de corupție;
- luarea în considerare a rapoartelor privind cazurile de infracțiuni de corupție, declarații de conflict de interese, propuneri ale angajaților și studenților;

- organizarea de evenimente de formare și consultări individuale cu angajații existenți și noi ai instituției de învățământ cu privire la prevenirea anticorupției;
- elaborarea unui plan de implementare a măsurilor anticorupție;
- acordarea de asistență reprezentanților autorizați ai organelor de drept în realizarea măsurilor de reprimare a infracțiunilor de corupție;
- plasarea regulamentelor, a documentelor referitoare la PCA în domeniul public pe site;
- alte funcții în conformitate cu legislația în vigoare.

## 5. LISTA MĂSURI ANTICORUPȚIE

Directii	Acțiuni
Consolidarea bazei normative - incl. standardelor de conduită	Revizuirea și analiza reglementărilor în vigoare în instituția de învățământ, documentelor interne care reglementează standardele anticorupție și măsurile anticorupție
	Elaborarea și adoptarea <b>Codului de etică și conduită oficială a angajaților</b>
	Elaborarea și adoptarea <b>Codului de Etică și Conduită al elevului (studentului) instituției de învățământ</b> <b>Cod de Etică unificat pentru angajați și studenți</b>
	Elaborarea și implementarea <b>Regulamentului privind conflictul de interese</b>
	Elaborarea și implementarea <b>Regulilor pentru schimbul de cadouri de afaceri</b>
	<b>Prevederea (secțiunilor) anticorupție</b> în contractele de muncă ale angajaților
Implementarea procedurilor anticorupție	Adoptarea unei proceduri de informare a elevilor (studenților) cu privire la cazurile de incitare la comiterea de acte de corupție (crearea de mecanisme de „feedback”, „linii de asistență” etc.)

	Implementarea unei proceduri de informare a unui conflict de interese și a procedurii de soluționare a acestuia
Formarea și informarea angajaților și studenților	Implementarea procedurilor de confidențialitate și protecție a avertizorilor Familiarizarea anuală a angajaților și confirmarea prin semnătură privind luarea cunoștinței privind documentele de reglementare în aspectul combaterii corupției
Asigurarea controlului intern și auditului organelor de conducere pentru conformitatea cu cerințele PCA	Desfășurarea de evenimente de formare și activități de consultanță privind prevenirea, respectarea standardelor anticorupție și combaterea corupției Monitorizarea veridicității și fiabilității datelor contabile, de control intern și de audit, respectarea procedurilor de achiziții organizaționale Monitorizarea fezabilității economice a cheltuielilor în zonele cu risc ridicat de corupție: schimb de cadouri, cheltuieli de divertisment, remunerarea consultanților externi, donații caritabile etc.
Evaluarea rezultatelor implementării PCA	Evaluarea anuală a rezultatelor lucrărilor privind implementarea măsurilor PCA adoptate în OS Diseminarea rezultatelor raportului anticorupție în rândul angajaților și studenților (studenților) instituției de învățământ

## 6. MĂSURI PENTRU PREVENIREA CORUPȚIEI ÎN INTERACȚIUNEA CU ORGANIZAȚIILE - CONTRACTORII

- Dezvoltarea unei proceduri de verificare a contrapartidelor pentru a reduce riscul ca instituțiile de învățământ să fie implicate în activități corupte, colectând informații primare despre acestea în cercurile de afaceri.
- Stabilirea de relații de afaceri cu contrapărți care desfășoară relații de afaceri pe baza bunei-credințe și a standardelor etice înalte.
- Familiarizarea potențialilor parteneri cu prevederile actuale ale PCA, regulile și procedurile care vizează combaterea corupției.
- În contractele încheiate cu contrapărțile pot fi incluse prevederi (articole separate) privind respectarea standardelor anticorupție.

## 7. EVALUAREA RISCURILOR DE CORUPȚIE

Evaluarea riscurilor de corupție include determinarea acțiunilor economice, organizaționale și manageriale, a căror implementare este cel mai probabil să comită infracțiuni de corupție. Acest proces este un element important al PCA și permite utilizarea rațională a resurselor organizației alocate pentru prevenirea corupției, asigurând că măsurile anticorupție implementate sunt conforme cu specificul activităților instituției de învățământ.

## 8. DISPOZIȚII FINALE

Aprobarea evenimentului și documentele în sprijinul PCA implementate sunt supuse implementării și aplicării obligatorii în activitățile instituției de învățământ și sunt aduse la cunoștința tuturor angajaților și studenților instituției de învățământ. Toate informațiile legate de politica anticorupție sunt postate pe site-ul MA și pe standurile de informare.

Tuturor angajaților și elevilor (studenților) instituției de învățământ le este interzis să participe direct, indirect (sau prin terți) la practici corupte. Persoanele care încalcă cerințele prezentului document sunt supuse răspunderii disciplinare, administrative, civile sau penale în modul prevăzut de legislația Republicii Moldova.

Revizuirea PCA este posibilă în cazul modificărilor legislației în vigoare, modificări ale structurii instituției de învățământ, precum și în cazul identificării unei eficiențe insuficiente a prevederilor (documentelor) existentei PCA sau a măsurilor conexe de prevenire și combatere a corupției.

## STRUCTURA CODULUI DE ETICĂ A ANGAJATULUI (proiect)

- **Dispoziții generale**
- **Principiile de bază ale eticii profesionale a unui angajat**
- **Reguli de bază de conduită**
- **Politica de cadouri și recompense**
- **Utilizarea activelor și resurselor organizaționale**
  - Bunuri mobile și imobile
  - Obiecte de proprietate intelectuală
  - Programul de lucru al angajaților, voluntariat
  - Reguli de manipulare a informațiilor (utilizarea rețelelor sociale)
- **Conflict de interese**
- **Anti-corupție**
- **Răspunderea pentru încălcarea codului etic**

## Puncte cheie COD DE ETICĂ AL STUDENTULUI (ELEVULUI) (model)

### Principii de baza

- Legalitatea - urmărirea comportamentului elevilor instituțiilor de învățământ și corespunderii cerințelor legislației în vigoare, prevenirea riscurilor de corupție, soluționarea conflictelor pe baza normelor legale și a principiilor morale.
- Respectul pentru drepturile și libertățile, onoarea și demnitatea cetățenilor - comportamentul elevilor instituțiilor de învățământ se bazează pe principiile toleranței, respectului, recunoașterii valorii fiecărui individ.
- Deschiderea - disponibilitatea universității, a angajaților săi și a studenților pentru o cooperare constructivă în domeniul activităților educaționale și științifice, dezvoltarea potențialului universității.
- Buna-credință în prevenirea încălcărilor disciplinei muncii educaționale, o atitudine responsabilă față de sarcinile științifice, tehnice, de cercetare și educaționale.

### Cerințe generale pentru comportamentul elevilor

Studentii universitari sunt obligați să:

- prevină încălcări ale legilor, regulamentelor, cerințelor actelor interne ale OS;
- să aibă grijă de proprietatea Universității, să prevină deteriorarea sau distrugerea acesteia;
- respecte etica profesională și regulile de conduită în afaceri, tratează colegii corect și respectuos, evită situațiile conflictuale;
- să se abțină de la comportamente care ar putea defăima statutul elevului;
- să nu permită declarații publice, judecăți și aprecieri ale activităților instituției de învățământ, să nu dezvăluie informații confidențiale;
- să nu permită declarații și acțiuni de natură discriminatorie pe criterii de sex, vârstă, rasă, naționalitate, limbă, cetățenie, socială, proprietate sau stare civilă, preferințe politice sau religioase;
- Aspectul studentului să corespundă stilului de afaceri general acceptat, să fie tradițional și îngrijit.

### **Reguli etice de conduită**

- să trateze cu conștiință îndeplinirea atribuțiilor educaționale, să fie activ în dobândirea de cunoștințe și abilități profesionale;
- să participe activ la viața publică a universității;
- respect și tact față de ceilalți elevi, profesori și alte categorii de angajați;
- evitarea situațiilor conflictuale în relațiile cu angajații și studenții universității;
- excluderea manifestărilor de agresivitate, blasfemia;
- respectarea cerințelor legale ale angajaților universității;
- grijă de proprietate;
- să promoveze procesul de învățământ la universitate;
- să fie îngrijit, în conformitate cu stilul de afaceri al studentului;
- să nu comită fapte de natură coruptă;
- să raporteze conducerii universității cazurile de corupție care îi devin cunoscute.

### **Interacțiunea elevilor cu mass-media**



- Elevii trebuie să respecte activitățile reprezentanților mass-media pentru a informa societatea despre activitatea instituției de învățământ, să-i asiste în obținerea de informații fiabile în modul prescris.
- Comunicarea reprezentanților mass-media a anumitor informații despre activitățile instituției de învățământ nu trebuie să încalce regulile de confidențialitate.
- Comunicarea dintre studenți și reprezentanții mass-media ar trebui să se bazeze pe principiile respectării statutului și intereselor instituției de învățământ, furnizarea de informații fiabile și respectarea restricțiilor privind divulgarea informațiilor oficiale cu caracter confidențial.
- Opinia personală exprimată de un angajat sau student nu este poziția oficială a instituției de învățământ.